

MASARYKOVA UNIVERZITA

ZÁKLADY REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE

Ivan Andráško

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Regiony, regionální...

- nárůst popularity
- politika, ekonomie, veřejná správa, média,...
- „Evropa regionů“
- regionální rozvoj
- regionální politika
- regiony soudržnosti
- marginální regiony
- „Události v regionech“ (Česká televize)
- atd.

Regiony na internetu

- vyhledávač google.cz (23. 2. 2010; 23.2.2013)
- pojem - počet odkazů
- region - asi 545 000 000; 601 000 000
- regionální - 4 740 000; 32 200 000
- regional - 289 000 000; 209 000 000
- regionální geografie - 101 000; 615 000
- regional geography - 3 240 000; 17 600 000

 Postavení geografie a geografů?

Regionální geografie - první pohled

- Příklady názvů (regionálně)geografických studií:
- Analýzy populačního vývoje ve venkovských sídlech pohraničních regionů
- Problematika hodnocení regionálních rozdílů
- Analýza trhu práce v brněnském regionu
- Metody a přístupy regionálně geografické syntézy

Regionální geografie - první pohled

- Regionální aspekty akceptace nových stran na české politické scéně
- Vývoj a současný stav regionální struktury a regionálních disparit v Čechách
- Regionální specifika věkové struktury obyvatel Jižní Moravy
- ...

Regionální geografie - složený pojem

- region, regionální
- geografie
- regionální geografie - geografické hledisko uplatňované v regionálním měřítku
- „základy regionální geografie“ - základní otázky:
- co je to region? (co je to „regionální“ a další navazující otázky)
- co je to geografie?

Geografie - výběr starších pohledů, definic

- starší práce - zeměpis, později geografie
- Zeměpis je nauka podávající nám popis Země :) (Ottův slovník naučný 1908)
- Zeměpis je věda, která studuje zjevy akčního pole povrchu zemského (Kunský 1935)
- Zeměpis, geografie, podává ucelené vědomosti o Zemi, zejména o jevech a dějinách určujících současný stav zemského povrchu (Vitásek 1947)

Geografie - výběr starších pohledů, definic

- ☒ Zeměpis je přírodní věda, podávající ucelené vědomosti o Zemi jako o zvláštním tělese vesmírném, na jehož rozmanitě utvářeném povrchu vzniklo vzájemným působením mnoho přírodních jevů, velké jevisko života, řeší problémy rozšíření tohoto života, zejména rozšíření člověka na Zemi a jeho vztahy k přírodě (Vitásek 1948)

Geografie - výběr starších pohledů, definic

- ☒ Zeměpis - na základě porovnání všech přírodních jevů a člověka porozumět jevům, vyskytujícím se v zeměpisných oblastech (Kunský 1960)
- ☒ Zemepis, geografia, je věda o rozložení a vzájemných vztazích přírodních a společenských jevů zkoumaných podle oblastí povrchu zemského (Príručný slovník náučný 1967)

Region, regionální

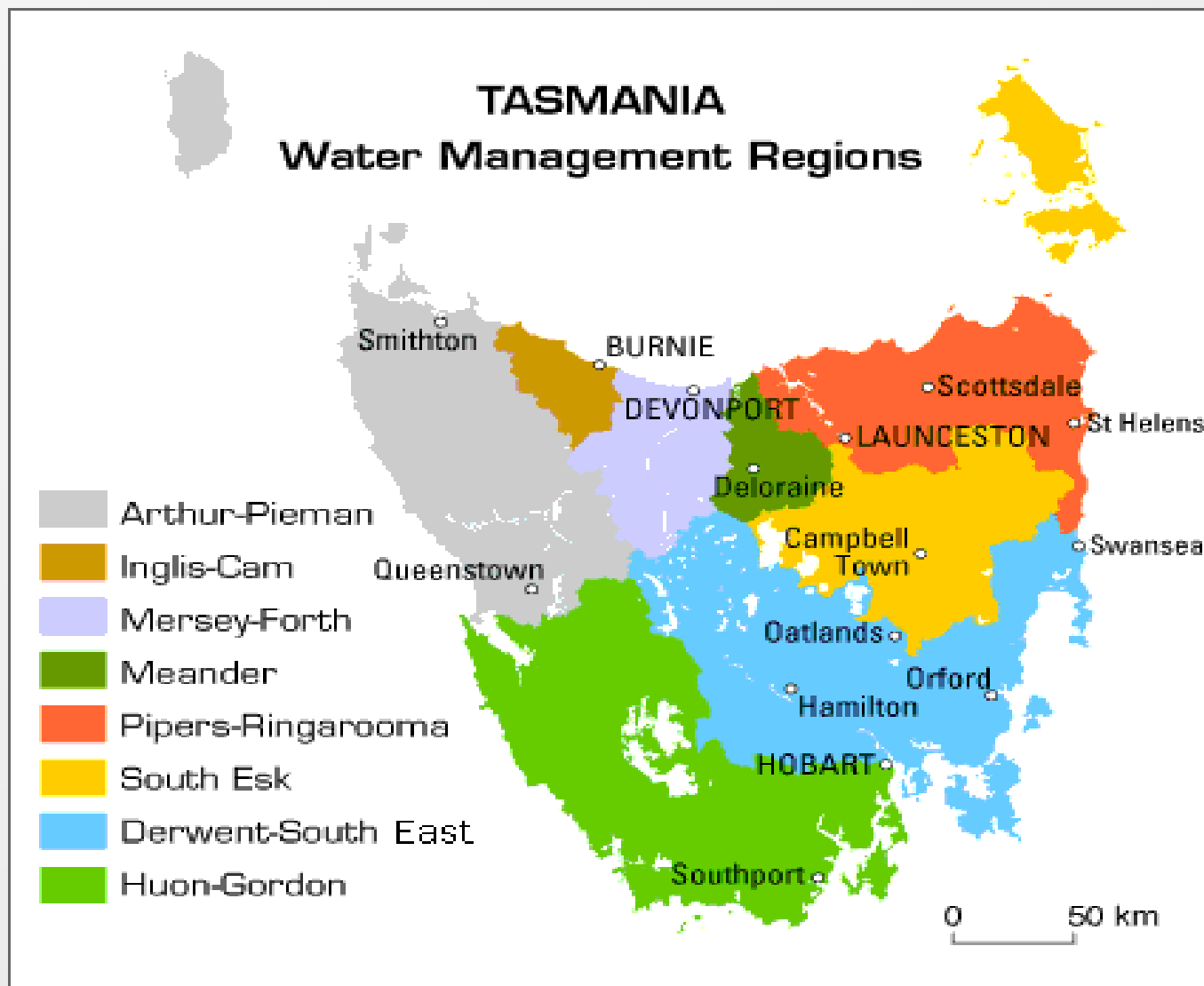
- ☞ některé definice - pojmy jako „zeměpisné oblasti“, „oblasti povrchu zemského“
- ☞ jsou to regiony?

- ☞ slovník cizích slov (80. léta):
- ☞ region - prostředí, krajina, okrsek, oblast, místo, okruh
- ☞ regionální - vyskytující se v určitém kraji, vztahující se k určité oblasti, krajový, oblastní

Region, regionální

- ☒ region - oblast (území) zemského povrchu, (navenek) odlišené a (vnitřně) jednotné vzhledem k specifické charakteristice nebo souboru kritérií (A modern dictionary of geography 2001)

Region, regionální

- ⇒ regiony a jejich výzkum - téma vyznačující se (nejen) v minulosti širokou diskuzí a pluralitou názorů
- ⇒ pojmy „region“, „regionální“ - v různých pracích v různém smyslu
- ⇒ pluralita teorie a metodologie
- ⇒ různé členění, klasifikace regionů
- ⇒ různé způsoby, postupy vyčleňování regionů

Zdroj: <http://ecosys.cfl.scf.rncan.gc.ca>

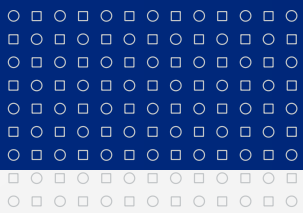
WINE REGIONS OF BULGARIA

Zdroj: www.visittobulgaria.com

Základy regionální geografie

- vývoj RG
- současná pozice RG
- definice základních pojmů
- klasifikace regionů
- reg. hierarchie
- vnitřní struktura regionu
- reg. taxonomie
- reg. taxonomické metody

Vznik a vývoj regionální geografie

Regionální geografie

- ☞ od počátku nedílná součást geografického pohledu na svět
- ☞ je obtížné určit, co v rámci vývoje geografie můžeme považovat za osobitně „významné“ pro rozvoj regionální geografie
- ☞ geografie - do značné míry začínala jako regionální geografie (poznávání a opis území, částí zemského povrchu)

Regionální geografie - počátky

- charakter - zejména deskriptivní
- často málo systematický postup, spíše uplatňování subjektivních vněmů, preferencí
- výstupy nebyli ucelené, porovnatelné (částečně)
- prostorově omezené znalosti
- malý důraz na vysvětlování („proč?“)

Regionální geografie - počátky

- ⇒ do jisté míry - geografie tak stará jako lidstvo samo (ve smyslu poznávání a popisu prostředí a prostorové lokalizace událostí v něm)
- ⇒ mapy - starší než písmo
- ⇒ jeskyně, prehistorické kartograf. náčrty
- ⇒ sev. Švýcarsko - kostěné destičky
- ⇒ město Gašur (Ga - Sur, povodí Eufratu) - hliněná deska s mapkou řeky Eufrat (2500 p.n.l.)
- ⇒ Mezopotámie, Egypt, Babylon, Kartágo
- ⇒ Řecko, Řím

Starověk

- Řecko - 7. - 6. st. p.n.l - mořeplavci a zároveň kulturně vyspělý národ - podmínky pro rozvoj (nejen) geografie
- kolébka vědy
- milétská škola - Thales, Anaximandros, Anaximenes - také „geografické“ poznatky
- všichni velcí badatelé té doby více nebo méně participovali na rozvoji geografického poznání

Starověk

- Hekataios
- Demokritos
- Herodotos
- Aristoteles
- Eratosténes
- Strabón
- Ptolemaios

Hekataios

- počátky „samostatné“ geografie (vyčleněné ze starořecké filozofie)
- velký cestovatel
- práce Popis země („Zeměpopsání“) - později zřejmě Eratostenes odvodil název Geografie
- ucelené dílo o zeměpisných znalostech
- opravil a doplnil Anaximandrovu mapu světa

Demokritos

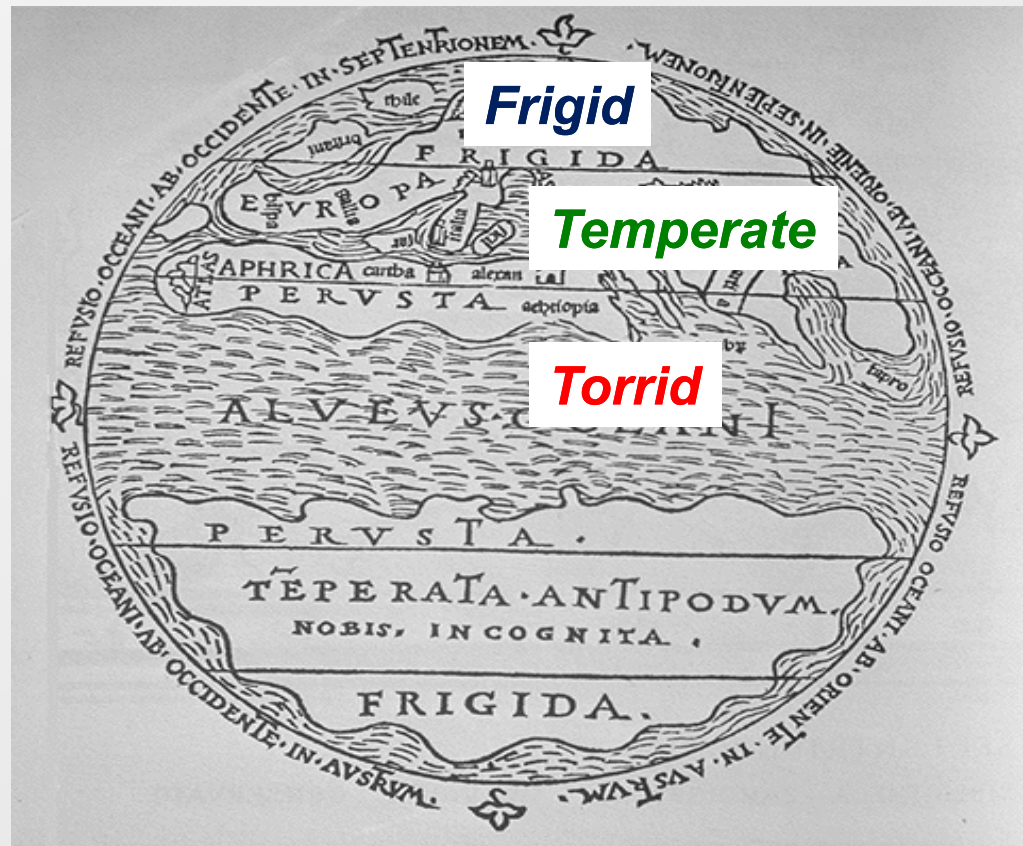
- první zmínka o Indii - podle poznatků a správ od jiných cestovatelů
- spojil obecnou koncepci o stavbě Země s konkrétním studiem jednotlivých oblastí

Herodotos

- komplexnější geografický pohled
- reliéf, půda, rostlinstvo, kultura, způsob života atd.
- rozdíl v „hospodářské specializaci“
- zaměření geografického poznávání na obydlené části souše (oikumena)
- Evropa, Asie a Libye (Afrika)
- zřejmě nejvýraznější představitel regionální geografie ve starověku

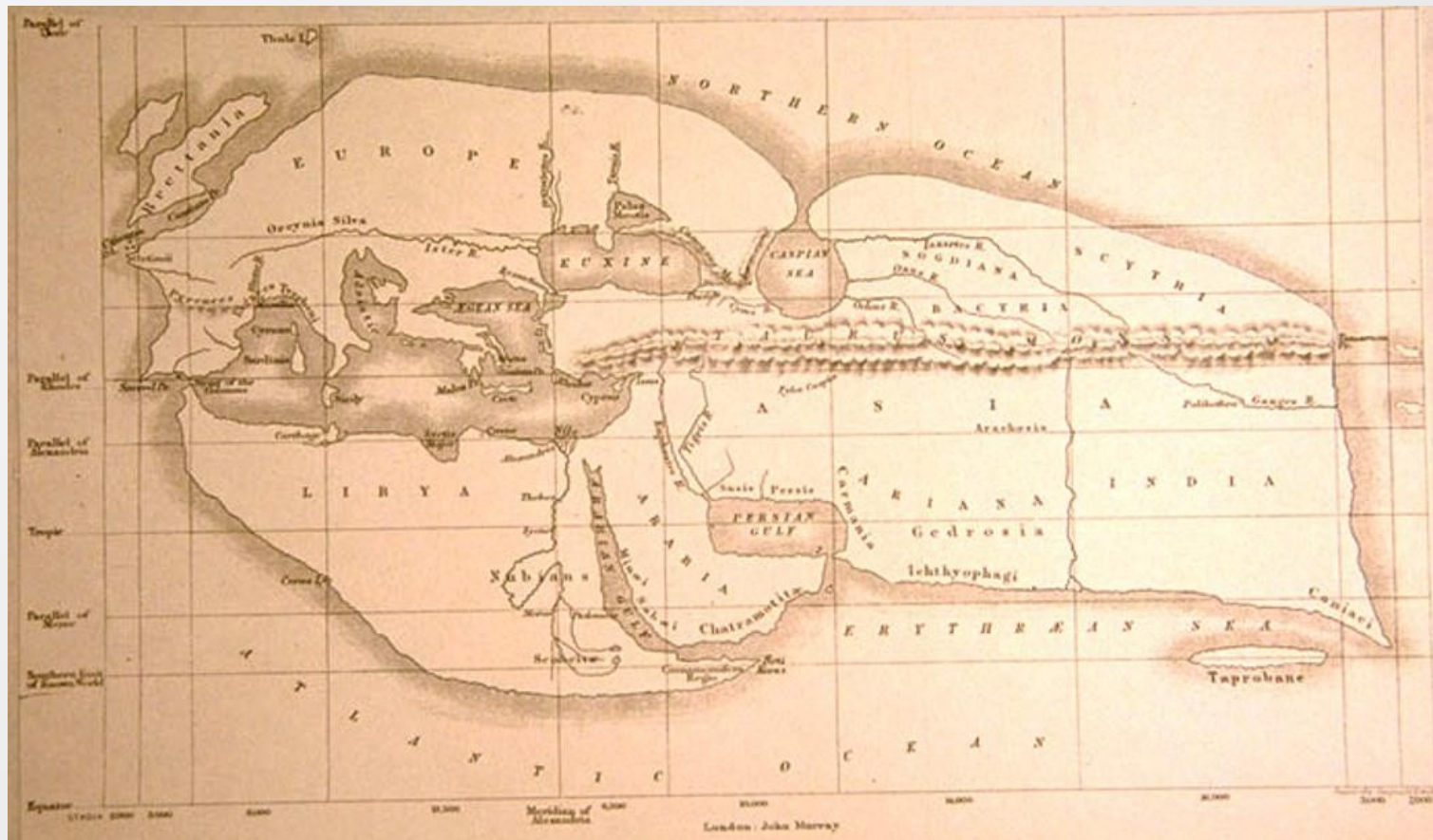
Aristoteles

- zabýval se klimatickými faktory a jejich dopady na lidskou společnost

Eratostenes

➔ zakladatel moderní kartografie

Zdroj: © Dr. Jean – Paul Rodrigue

Strabon

- považován za jednoho z nejvýznamnějších geografů starověku
- dílo Geografika (17 svazků)
- znalosti o všech známých krajinách světa
- ale i otázky geografie jako vědy, resp. teorie regionální geografie
- zdůrazňoval význam (regionálního) zeměpisu
- význam pro oblast společenskou, hospodářskou, politickou,...
- koncepce „chorologie“ (science of place, prostorová diferenciacie)

Ptolemaios

- soupis populace, zdrojů...
- zdokonalil souřadnicový systém - navázal na Hipparcha (zavedl zeměpisnou šířku a délku)
- požadoval, aby mapa byla založena na bodech, jejichž zeměpisná délka a šířka je známá
- jeho mapa je považována za nejpřesnější až do období „velkých objevů“
- zřejmě první použil názvů poledník a rovnoběžka (i když koncept už u Eratostena)
- Kaspické moře - uzavřené

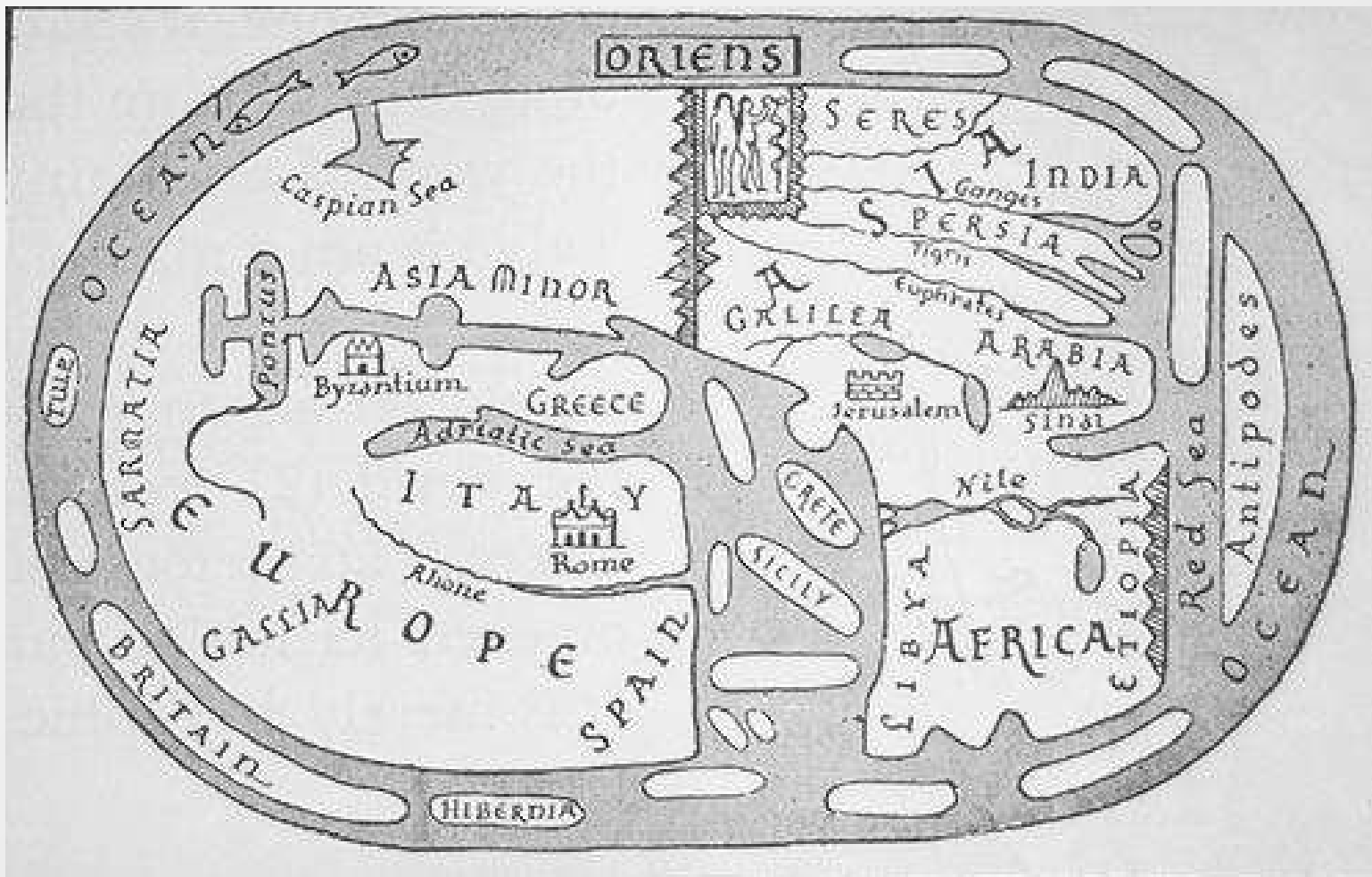

Středověk

- ❏ Evropa - všeobecně úpadek vědy (dočasný)
- ❏ pozorování a analýzu nahradil ortodoxní pohled, církevní autority
- ❏ T-O mapy světa

Etymologiae of Isidorus, 12th Century

Zdroj: © Dr. Jean – Paul Rodrigue

cca 1030 nl

Středověk

- ☞ přesto ne úplný a pouze dočasný úpadek
- ☞ Irsko - mniši - cesty kolem dneš. území VB
- ☞ Vikingové - 9., 10. st. - plavby - Island, Grónsko, 1000 - Leif Erikson - Vinland (New Foundland)
- ☞ Marko Polo (Čína, 13.st.)

- řecké (římské) geografické vědomosti - převzala Byzantská říše (Konstantinopol) a

- Arabové (nedosáhli ovšem „starořecké“ úrovně geografického poznání):
  - hodně cestovali (obchod, výboje)
  - Sulejman (9. st.) - Indie, Čína
  - Ibn Jakub - Evropa, popis Prahy
  - Ibn Batuta - považován za největšího cestovatele středověku
  - Al Idrisi - korekce nedostatků v mapách - navigátorská škola na Sicílii - schopnosti Benátčanů, Portugalců...

Období velkých geografických objevů

- zejména 15. a 16. st.
- „znovuobjevení“ poznatků a díla Ptolemaiova
- Gerardus Mercator - mapa s velkým významem pro lodní navigaci
- objevování nových krajin, území
- 1492 - Kolumbus (Karibik)
- Cabot, Amerigo Vespucci, Vasco de Gama, Magalhaes, Francis Drake

Období velkých geografických objevů

- ▣ obrovské množství nových poznatků
- ▣ objevení potřeby systematického zařídění znalostí a tvorby map (rozvoj kartografie) - zpětný dopad na objevování nových území
- ▣ Abraham Ortélius - atlas „Theatrum orbis terrarum“

cca 1700

Zdroj: © Dr. Jean – Paul Rodrigue

„Domácí“ práce

- ☒ souvislý zeměpisný obraz Moravy - Jan z Doubravy (1541)
- ☒ opis Brna a jeho okolí - Tomáš Jordán (1580)

Bernhard VARENIUS

- ❏ dílo Všeobecná geografie (Geographia generalis 1650) - první velká syntéza geografie od antiky
- ❏ odlišoval obecnou geografii (jevy zemského povrchu) a speciální (regionální) geografii
- ❏ myšlenkově zdůvodnil jejich propojení

Bernhard VARENIUS

- systematika regionálněgeografických popisů - poloha, rozloha, relief, hydrografie, rostlinstvo, nerosty, obyvatelstvo, obchod atd.
- základní myšlenky - přetrvávají dodnes
- dílo, které respektoval a při svých přednáškách používal I. Newton

Závěrečné poznámky k úvodní části

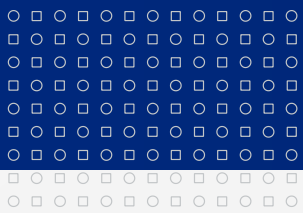
- „dichotomie“ geografie už od starověku
- vztah mezi „všeobecnou, systematickou“ geografií a „speciální, regionální geografií“
- Hekataios, Herodotos, Strabon - spíše regionální geografie
- Eratosténes, Ptolemaios - spíše systematická geografie

Závěrečné poznámky k úvodní části

- Ptolemaios (velká autorita) - odlišuje „geografii“ a „chorografii“. tj. navrhuje RG „vyčlenit“ z geografie
- Varenius - myšlenkově zdůvodnil postavení regionální geografie jako integrální součásti geografie
- dnes to převážně bereme jako samozřejmost

Závěrečné poznámky k úvodní části

- poznatky cestovatelů, popisy vzdálených krajin, nízká úroveň všeobecných znalostí - imaginativní geografie - formování „tradičního“ vnímání různých částí světa („regionální stereotypy“)
- např. orient, orientální - vzálená, „hraniční“ oblast, mystérium, nebezpečí, erotika, zakázané...
- arktický - odlehlost, opuštěnost, osamnění, extrém...

Vývoj regionální geografie (18. st. - současnost)

- od starověku regiony sehrávaly klíčovou roli v geografickém bádání - nástroj pro popis, zběr dat, prostorovou projekci
- 17. st. - Bernhard Varenius - Geographia Generalis - základní „příručka“ geografie na dalších 150 let (do angl. přeložil Isaac Newton)
- rozdělení speciální geografie (unikátní charakter) a všeobecnou geografii (zákonitosti, zobecnění, teorie)

18. století

- (dále) vzrůstá zájem o regionální poznatky a práce
- především souvislost s možnostmi jejich praktického využití (úřady, politici, obchod, armáda...)
- „komerční“ směr v regionální geografie (Bašovský, Lauko 1990) - státověda, nauka o státech

- Anton Fridrich Büsching - Erdbeschreibung
- E. Totzen (1785) - Einleitung in die allgemeine und besondere europäische Staatekunde - poloha států, přírodní podmínky a jejich vliv

18. - 19. století

- všeobecný rozvoj vědeckého poznávání, významný rozvoj, ale zejména vliv filozofie
- postupné zmapování všech koutů světa (kromě Antarktidy)
- zdokonalování přístrojů, způsobů měření, záznamu dat (statistické metody)

- 1821 - Paříž - první geografická společnost
- 1830 - The geographical journal
- 1853 - Zeitschrift für allgemeine erdkunde
- 1852 - NY - Bulletin of the American Geographical Society
- 1886 - Zeměpisný sborník

18. - 19. století

- „novodobá“ geografie (i regionální)
- Alexander von Humboldt a Karl Ritter
- Humboldt - zejména fyzická geografie
- Kozmos - syntéza geografických poznatků
- 1811 - Essai politiques sur le Royaume de la Nouvelle Espagne (regionálně-geografické zaměření, střední a jižní Amerika)

Karl Ritter (1779 - 1859)

- považován za zakladatele novodobé regionální geografie
- geografii chápal jako nauku o prostorech a jejich obsahu
- 1818 - Erdkunde (19 sv.)
- zdůrazňoval srovnávání a syntézu faktů prostřednictvím regionálního přístupu
- úkol geografie - poznání celkového charakteru území - srovnávací studie by pak vedly ke generalizaci základních poznatků

Karl Ritter (1779 - 1859)

- ❏ v jeho pracech - jednoduchý faktografický popis, ale i snaha o pochopení a objasnění jevů a faktů ve vzájemných souvislostech
- ❏ v jeho přístupu - orientace na člověka (antopocentrické hledisko, antropocentrismus)

Friedrich Ratzel

- navázal na Rittera
- zakladatel antropogeografie a politické geografie
- autor regionální geografie Německa (1879) - dlouhodobý vzor pro regionálně-geografické práce
- zdůrazňoval pohled na geografické prostředí jako na komplex jevů - potřeba částkových i celkových syntéz

Ferdinand Richthofen

- ☞ definoval geografii jako chorologickou vědu, která vysvětluje a opisuje strukturu zemské kůry, rostlinného a živočišného světa a také sféru života a působení člověka
- ☞ monografie Číny (6 dílů)

„Domácí“ práce

- J. K. Hoser - monografie, jedna z nejlepších regionálních prací habsburské monografie
- Alojz Vojtěch Šembera - monografie o Boskovicích (1836), o Vysokém Mýtě (1845), o Olomouci - vlastivědný charakter

konec 19. a zač. 20. st.

- další významná kvalitativní změna v regionální geografii
- „klasický“ věk regionální geografie
- „nástup“ francouzské školy

Jacque Elisse Reclus

- cyklus monografií
- vlastní koncepce charakteristická šířkou rozhledu, tvorbou „všeobecného geografického obrazu“
- propojení údajů a informací fyzické, historické, ekonomické, politické geografie, demografie, etnografie
- životní prostředí chápal jako kombinaci nejen přírodních, ale i společenských (dynamických) elementů

Paul Vidal de la Blache (1845 - 1918)

- označován také za zakladatele moderní francouzské geografie
- kniha Tableau géographique de la France (1903)
- geografický obraz Francouzsko
- myšlenka místního životního stylu („genres de vie“)
- region - chápal jako jeden celek
- zdůrazňoval unikátnost území

Paul Vidal de la Blache (1845 - 1918)

- vycházel z analýzy obrazu krajiny - výsledek komplikovaných vztahů spektra přítomných elementů (včetně člověka jako elementu s největším vlivem na fyziognomii krajiny)
- důležitý byl historický aspekt vztahů mezi člověkem a přírodním prostředím
- zdůrazňoval element komplexnosti a dynamičnosti - vliv na regionálněgeografické výzkumy a práce až do současnosti

Paul Vidal de la Blache (1845 - 1918)

- ☞ povšiml si variace životního stylu, místní kultury na území s malými rozdíly klimatu - napadl environmentální determinismus a uvedl posibilismus
- ☞ zanechal v regionální geografii hlubokou stopu a významně ovlivnil (některé) další regionální geografy
- ☞ zasloužil se o zdůraznění postavení regionální geografie, region - jako objekt výzkumu
- ☞ „klasický“, základní pohled na regiony a jejich výzkum, významný vliv i na ČS geografii (až do současnosti)

- ❏ Camille Vallaux - Les sciences geographiques (1929) - výzkumným polem regionální geografie je hraniční oblast mezi fyzickou, humánní a ekonomickou geografii
- ❏ Norbert Krebs - region chápal jako syntetický celek, který má vazby se sousedními regiony, rozvinul srovnávací (komparativní) metodu

Alfréd Hettner (1859 - 1941)

- ❖ významný příspěvek k teorii a metodologii RG
- ❖ stotožňoval geografii s regionální geografii
- ❖ konečným cílem má být dělení Země na krajiny a jejich důsledné poznání

- ❖ zavedl systematiku v regionálních monografiích (hettnerovské schéma regionální geografie)
- ❖ komplexní analýza regionů podle jejich jednotlivých součástí (přírodní podmínky - geologie, reliéf, atd. - až po člověka - hospodářství, kultura) - syntéza jako největší síla geografie

ČS autoři ovlivnění trendem v regionální geografii zač. 20. st

- Dvorský - 1914 - monografie malé vysokohorské obce
- Jiří Král - Svidovec, Boržava
- František Říkovský - Slovenské Krušnohoří
- František Kolářek - Československo (1934)

- Jan Hromádka - Zemepis Oravy, Zemepis okresu Bratislavského a Malackého, Všeobecný zemepis Slovenska, Zemepis ZSSR

Územní diferenciacie (areal differentiation)

- v anglo-americké geografii - škola zaměřená na územní diferenciaci (areal differentiation), resp. chorologii, regionální popis
- vrchol zřejmě mezi světovými válkami
- dozvuky determinismu, posibilismus, slabý důraz (ústup) na teorii

Richard Hartshorne (1899 - 1992)

- 1939 - The Nature of Geography
- Hettnerův žák
- regionální geografii chápal jako „jádro“ geografie
- „cílem“ geografie je syntéza - integrace analýz různých jevů vyskytujících se v jedinečných kombinacích na různých místech
- regiony umožňují analýzu humánně- i fyzicko-geografických objektů, jevů, poznatků
- regionální geografie „překračuje“ omezení parciálních disciplin

Richard Hartshorne (1899 - 1992)

- protože množství jevů je obrovské - je potřeba studovat spíše malé, vnitřně relativně homogenní regiony
- ty pak vytvářejí „mozaiku“ - zahrňuje větší území
- z hlediska geografie jako vědy:
- základem je empirismus - základem jsou fakta a pozorování
- teorie a zobecnění nejsou důležitá
- týká se to i „vysvětlujících“ procesů

50. léta 20. st.

- ostrá kritika Hartshornovy koncepce
- zdůraznění postavení teorie, interpretace faktů, vysvětlení, relevantnosti dat, abstrakce ...
- pozorování si vyžaduje interpretaci a ta si vyžaduje teorii
- vrůstající vliv pozitivismu (později „kvantitativní revoluce“)

Nástup pozitivismu

- ⇒ Frederick Schaefer - Hartshornova koncepce je naivní, nedospělá...
- ⇒ otevření otázky „geografie idiografická vs. geografie nomotetická“
- ⇒ prosazování nomotetického přístupu
- ⇒ všechny aspekty jednoho místa vs. jeden aspekt všech míst
- ⇒ od konkrétního k abstraktnímu
- ⇒ od indukce k dedukci
- ⇒ od zájmu o specifické k hledání univerzálního

„Ústup“ regionální geografie

- ☒ ústup od konceptu chorologie, územní diferenciacce
- ☒ změna geografie jako takové
- ☒ od geografie se zájmem o regiony bez vysvětlujících zákonitostí ke geografii „posedlé“ teorií

80. léta 20. st. - oživení

- nástup nových škol geografie (různá východiska, filosofická hlediska atd.)
- do popředí postmodernismus
- obnovení zájmu o regiony, regionalizaci (zejména VB)

80. léta 20. st. - oživení

- „diskuze o lokalitách“
- nová témata (nerovnoměrný vývoj, regionální rozvoj...)
- důraz i na teorii
- rozdílnost (těch samých) jevů a procesů v různých oblastech - zdůraznění lokálního kontextu
- žádný (sociální) proces neprobíhá na různých místech úplně stejně
- „kde“ se to stane, ovlivní to „jak“ se to stane

Závěrečné poznámky

- regionálně-geografický pohled dominoval v geografii od přelomu 19. a 20. století do (přibližně) 50. let 20. st. - později ostrá kritika
- „klasický pohled“ - geografie by měla studovat regiony tradičním způsobem - vývoj v čase, analýza územní diferenciacce, popis specifického (unikátního, neopakovatelného) v daném regionu (stát, okres, nížina atd.)
- i přes kritiku v 50. letech - dlouhodobý „odkaz“ pro geografii

Hlavní nedostatky „klasické“ regionální geografie

- ❑ připisování výjimečného postavení v rámci geografie
- ❑ přílišná pozornost věnována individuálnímu, unikátnímu, nedostatečná pozornost věnována širším prostorovým vztahům a generalizaci
- ❑ nedostatečně rozvinutá teorie, koncepce regionu není dostatečně teoreticky podložená („počet různě vymezených hranic pro jeden daný region je druhou mocninou množství konzultovaných geografů“)

Hlavní nedostatky „klasické“ regionální geografie

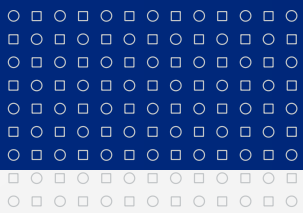
- ☞ zdůrazňování popisu místo vysvětlení
- ☞ subjektivní povaha regionálně-geografického studia - vágní definice vedou k subjektivní interpretaci
- ☞ nedostatečná pozornost věnována percepci a identitě (nenavázala na fr. školu)
- ☞ další

RG - současnost (?)

- RG se pořád trochu „hledá“ - vychází z klasických základů, ale snaží se některé základní prvky inovovat a překonat dříve kritizované nedostatky
- uplatnění u nových, aktuálních problémů
- stále zůstává důležitou součástí geografického studia
- studium identit, společenské nebo symbolické konstrukce prostoru (Paasi, Chromý,...)

RG - současnost (?)

- objevují se nové metodologické přístupy, např. v rámci tzv. realistické geografie
- Pudup (1988) - „rekonstruovaná regionální geografie“
- společenské, kulturní a ekonomické otázky obsahující regionální diferenciaci jako centrální dynamiku výzkumu (Pavlínek 1993)
- konec RG? (konec regionů, prostoru?)

Objekt a předmět (regionální) geografie

Objekt a předmět studia

- rozlišujeme (Demek, Mičian):
- objekt - nezávisí od pozorovacího subjektu, ta část „objektivní reality“, reálného světa, kterou se věda (disciplína) zaobírá
- předmět (aspekt, hledisko) - vlastnosti, vztahy, zákonitosti objektu - to co na objektě studujeme, určuje pozorovací subjekt, často ovlivněn požadavkami praxe
- jeden objekt může studovat více vědných disciplin, každá může mít svůj vlastní předmět
- dnes už není nevyhnutné hledisko, spíše pro základní interpretaci

Objekt geografie a regionální geografie

- ⇒ objekt geografie - krajinná sféra Země (geografická sféra)
- ⇒ krajinná sféra - složitý hybridní časově-prostorový, látkově-energetický a informační systém
- ⇒ skládá se z:
  - ⇒ vrchní části litosféry společně s reliéfem, spodní části atmosféry, hydrosféry, pedosféry, biosféry a
  - ⇒ socio-ekonomické sféry (lidská společnost a produkty její aktivity v prostorových strukturách)
- ⇒ vzájemných vztahů mezi všemi sférami

Objekt geografie a regionální geografie

- ☞ intenzita vztahů a prolínání geosfér - zejména u zemského povrchu
- ☞ proto častý názor - objektem geografie je zemský povrch (trojrozměrná zóna, sféra částečného průniku a intenzivního ovlivňování všech geosfér)
- ☞ krajinná sféra - dělení na fyzickogeografickou sféru (objekt fyzické geografie) a socioekonomickou sféru (objekt sociální, socioekonomické, humánní geografie)
- ☞ kde je regionální geografie? jaký je její objekt?

Objekt a předmět regionální geografie

- RG má v rámci geografie samostatný objekt a předmět zkoumání (Wokoun 1984) - ! (opravdu?)
- tradiční, „klasický“ pohled - objektem regionální geografie je REGION
- „individuální a nezaměnitelné části krajinné sféry různé hierarchické úrovně“ - územní komplexy - regiony (Wokoun 1984)

Objekt a předmět regionální geografie

- to by (ale) znamenalo, že region je „objektivně“ existující entitou
- názor, kt. je diskutován, částečně odmítán, ale i dlouhodobě (přímo i nepřímo) „prosazován“

Objekt a předmět regionální geografie

- většinou se přirozeně uvažuje „totální“ region (příroda, lidé...) - někteří pak označují RG za „totální“ geografii (diskutabilní názor)
- problém - chybí všeobecně přijímaná definice regionu - regionální geografové nejsou schopni uspokojivě a souhlasně definovat region (a budou-li kdy...)
- s termínem region se pracuje v různých kontextech

Objekt a předmět regionální geografie

- Předmětem regionální geografie je výzkum zákonitostí regionální diferenciace krajinné sféry (Wokoun 1984)
- Předmětem regionální geografie je studium vzájemných vztahů mezi přírodou, lidskou společností a jejími aktivitami, odhalení zákonitostí formování a fungování regionálních systémů a zákonitostí teritoriální diferenciace geografické (krajinné) sféry (Bašovský a Lauko 1990)

Definice a interpretace regionální geografie

- ⇒ dlouhodobý vývoj
- ⇒ přesto - chybí jednotný názor, širší konsenzus - naopak značná pluralita názorů, pohledů...
- ⇒ to platí i (nebo zejména) pro obsahovou interpretaci a definování regionální geografie
- ⇒ souvislost s problematikou definování a chápání objektu, terminologií, filozofickými a teoretickými východisky

Různé způsoby chápaní regionální geografie (Lauko 1982)

- ❏ RG ne jako věda, ale jako výzkumná metoda, výzkumný směr - spíše směr výzkumu, uplatňovaný v různých disciplínách (je možné zaměnit vědu a metodu?)
- ❏ RG jako organizační forma sjednocování různých informací o krajině - základem jsou systematické výzkumy, zahrnující tak přírodní prostředí i lidskou společnost - snaha o překlenutí omezení vyplývajících z duality geografie (odepření vědeckosti? „encyklopedie“ vs. vztahy, vazby, interakce)

Různé způsoby chápaní regionální geografie (Lauko 1982)

- ❏ RG v dualistickém vymezení - fyzická a sociální (humánní) RG (prohlubování duality vs. komplexně-syntetizující charakter RG?)
- ❏ RG jako prioritně idiografická věda - zaměření na individuální regiony, konkrétní území, absence teorie (překonaný názor?)

Různé způsoby chápaní regionální geografie (Lauko 1982)

- RG jako empirická věda, odtržená od teorie - teorie může představovat základ pro empirickou verifikaci na konkrétním příkladu - území jako „laboratoř“ (další prohloubení rozporu geografie idiografická vs. nomotetická? Lauko: „Výzkum určité části geografické sféry jako komplexu je velmi náročný, odhalení zákonitostí je mnohem těžší“)
- RG jako komplexní, syntetizující věda - základem je syntéza poznatků - preferovaný pohled „tradičních“ regionálních geografů

Definice regionální geografie

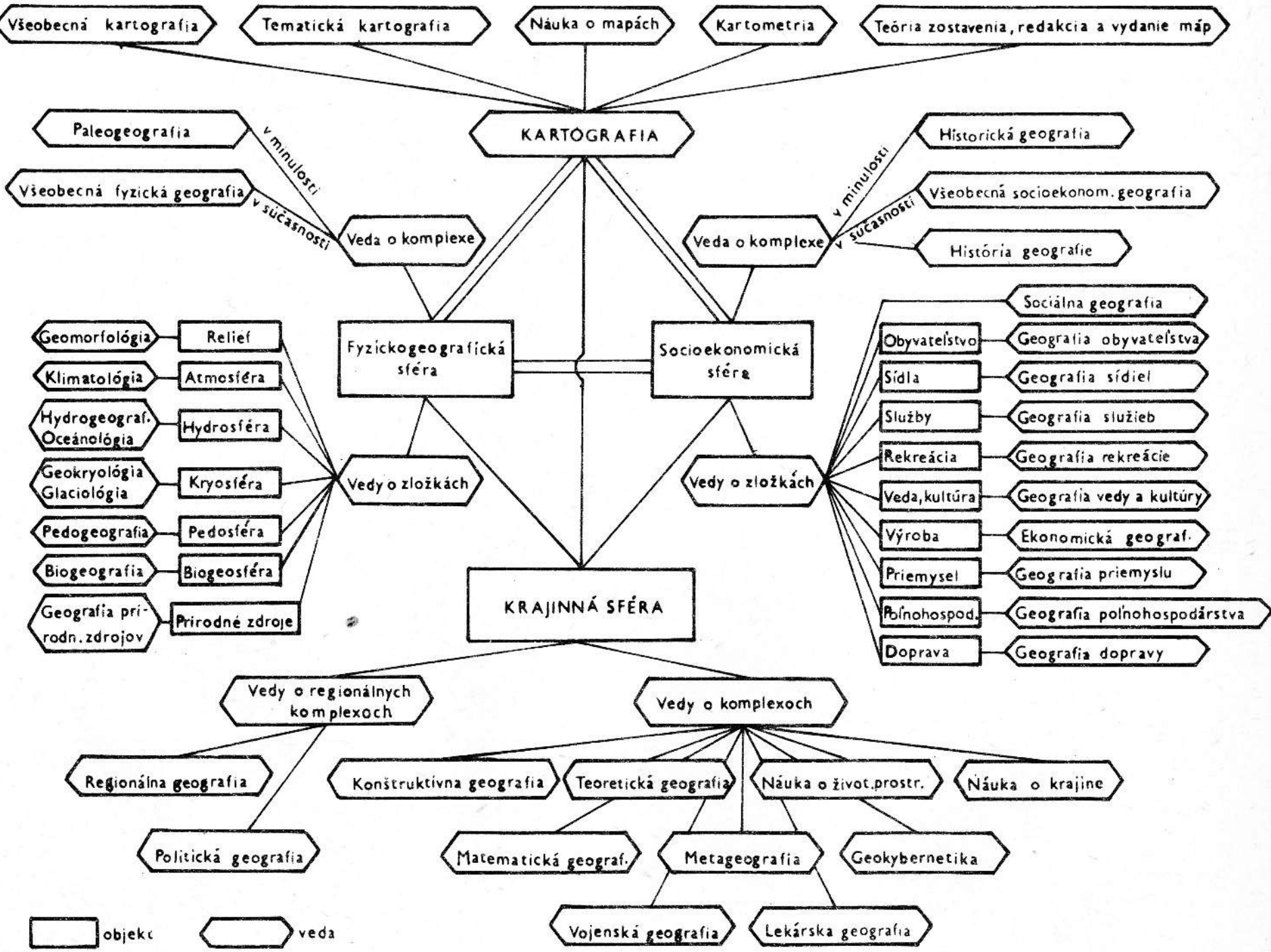
- ☒ Je to samostatná geografická věda, studující regiony komplexně-syntetizujícím způsobem. V rámci regionů studuje interakci mezi přírodou a SE sférou (Bašovský a Lauko 1990)
- ☒ RG se zabývá geografickými charakteristikami krajin a oblastí zemského povrchu, které jsou v rámci krajinné sféry přesně geograficky lokalizovány a jsou individuální a nezaměnitelné (Demek 1980, in: Wokoun 1984)

Definice regionální geografie

- Geografické studium regionu nebo regionů; zkoumání prostorových odlišností vyskytujících se na zemském povrchu (A modern dictionary of geography 2001)
- RG se zabývá způsobem, jakým unikátní kombinace environmentálních a humánních faktorů vytvářejí území s charakteristickou krajinou a kulturními atributy (Knox a Marston 2001)
- The Dictionary Of Human Geography (2009) - jednoznačná definice chybí

Postavení regionální geografie v systému geografických věd

- mnohé názory, mnohá východiska
- dualistická koncepce geografie - předpoklad RG na úrovni FG i SG
- monistická koncepce geografie - RG jako „jádro“ geografie (?)
- příklady - schémy - Demek, Mičian, Lauko

Všeobecná kartografia   Tematická kartografia   Náuka o mapách   Kartometria   Teória zostavenia, redakcia a vydanie máp

KARTOGRAFIA

Paleogeografia
 Všeobecná fyzická geografia

v minulosti
v súčasnosti

Veda o komplexe

Veda o komplexe

Historická geografia
 Všeobecná socioekonom. geografia
 História geografie

v minulosti
v súčasnosti

Fyzickogeografická sféra

Socioekonomická sféra

Vedy o zložkách

Vedy o zložkách

Geomorfológia - Reliéf
 Klimatológia - Atmosféra
 Hydrogeograf. / Oceánológia - Hydrosféra
 Geokryológia / Glaciológia - Kryosféra
 Pedogeografia - Pedosféra
 Biogeografia - Biogeosféra
 Geografia prirod. zdrojov - Prirodné zdroje

Sociálna geografia
 Obyvateľstvo - Geografia obyvateľstva
 Sídla - Geografia sídiel
 Služby - Geografia služieb
 Rekreácia - Geografia rekreácie
 Veda, kultúra - Geografia vedy a kultúry
 Výroba - Ekonomická geograf.
 Priemysel - Geografia priemyslu
 Poľnohospod. - Geografia poľnohospodárstva
 Doprava - Geografia dopravy

KRAJINNÁ SFÉRA

Vedy o regionálnych komplexoch

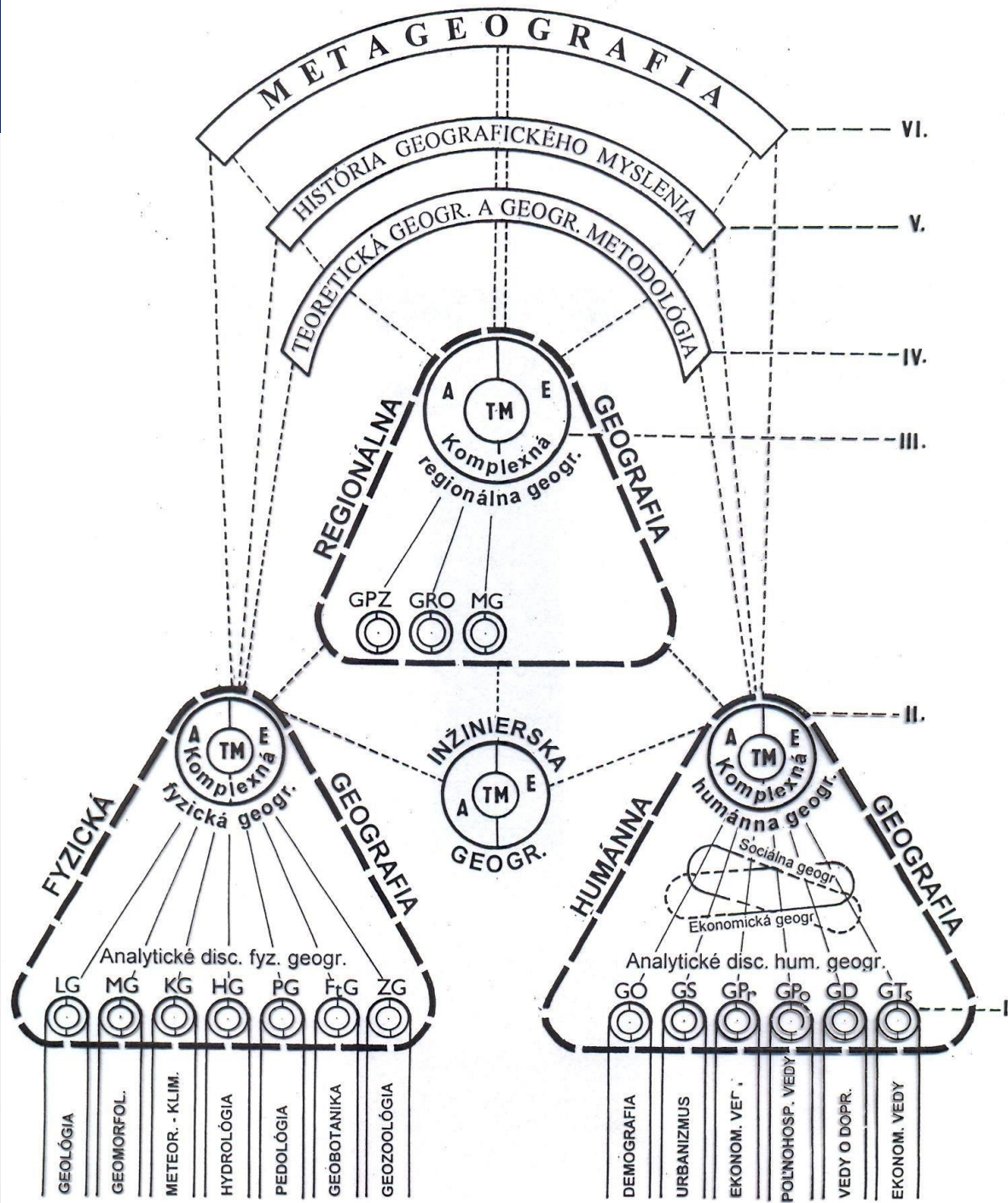
Vedy o komplexoch

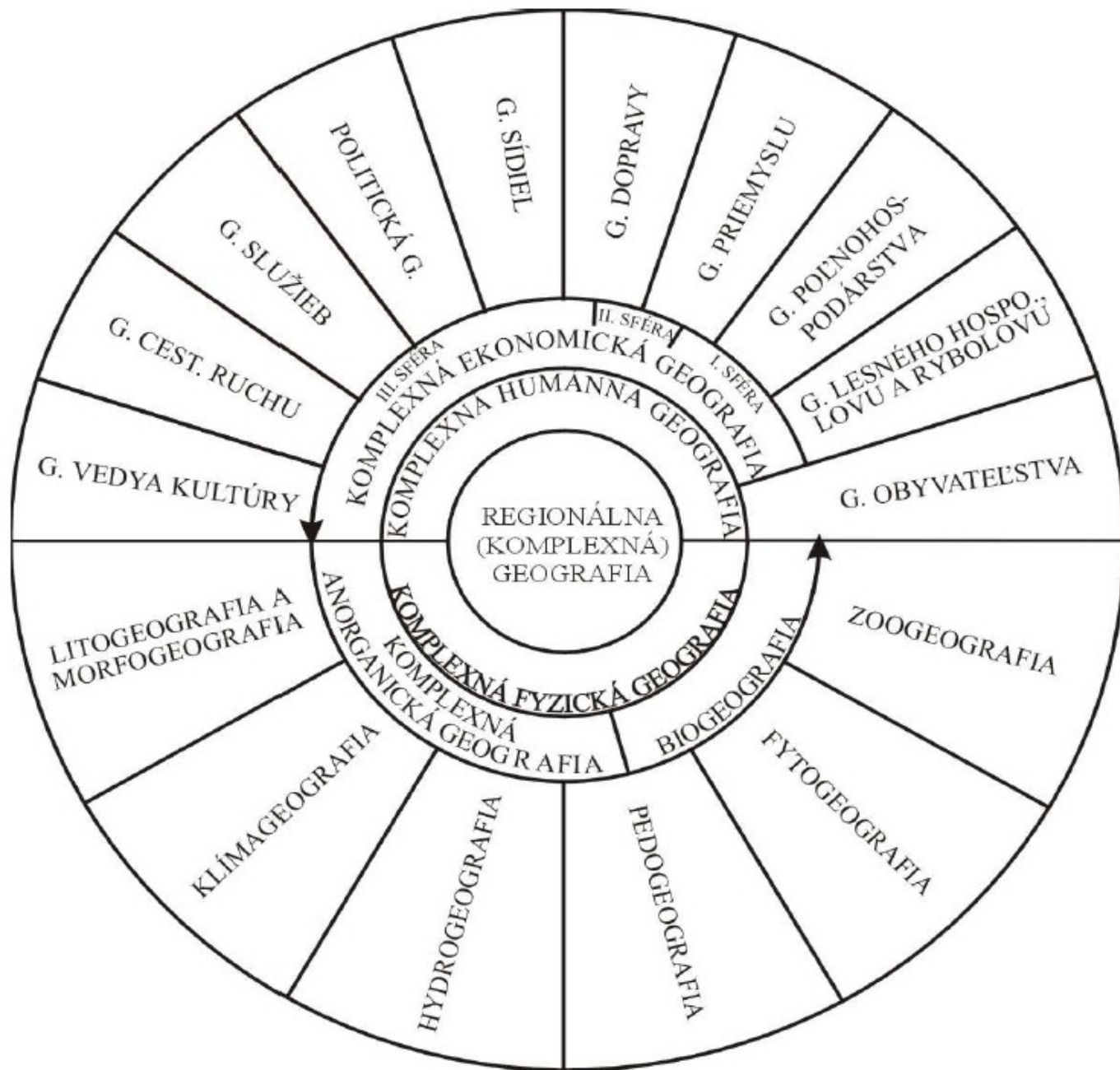
Regionálna geografia
 Politická geografia

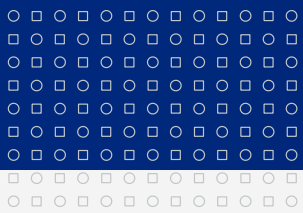
Konstruktívna geografia   Teoretická geografia   Náuka o život. prostr.   Náuka o krajine

Matematická geograf.   Metageografia   Geokybernetika

Vojenská geografia   Lekárska geografia

Region

Region

- region - objekt regionální geografie
- lat. „regere“ - ovládat
- jednotlivá území - ovládaná konkrétní svrchovanou silou (např. panovník)
- později „regio“ - království, přeneseně pak krajina či politické území

Region

- region - „dal“ jméno regionální geografii
- i když není jednoznačně definován, nadále patří mezi základní koncepty geografie
- ale - použití je velmi široké:
  - regionální vědy, (prostorová) ekonomie, sociologie,...
  - neakademická sféra

Region - historie

- ☞ starověk - základy
- ☞ od začátku - „Základy koncepce regionu v geografii tkví v otázce rozdělení zemského povrchu na určité části jako jednoho z cílů geografického výzkumu“ (Wokoun 1984)

Region - historie

- 18. st. - komerční, statisticko-deskriptivní interpretace (např. Büsching) - region jako politicko-historická územní jednotka
- 19. st. - pohled deterministický (příroda, prostředí - určuje rozvoj společnosti, sociální, ekonomické, kulturní charakteristiky regionu) a idealistický (význam přírodního prostředí do úzadí)

Region - historie

- 19. - zač. 20. st. - posibilistická koncepce regionu (P. V. de la Blache) - „...region má určitou potenciální sumu energie, ale svoji individuálnost si může utvořit jenom pod vlivem člověka. V důsledku toho se stává region komplexním pojmem, utvořeným vzájemným působením elementů přírodního prostředí a jednotlivých elementů lidské společnosti, se zdůrazněním dominující úlohy člověka a jeho aktivity na určitém území“ (Roszczewski 1962, in: Bašovský, Lauko 1990)
- tzn. region jako výsledek vzájemného působení FG a SG charakteristik...

Region - historie

- pozdější vývoj směřoval zejména k individualistickému, idiografickému pojetí regionu
- Hartshorne - indeterministické pojetí regionu - charakter společnosti je na přírodních podmínkách prakticky nezávislý - další „představitelé“ jako Christaller, Lösch, Isard - lokalizační teorie - spíše ekonomické (ekonomicko-geografické hledisko)

Region - současnost

- ne zcela jasná situace týkající se regionální geografie a regionů
- region - jako objektivní realita vs. jako subjektivní interpretace
- argument - geografický prostor (krajinná sféra) je objektivní realitou - části KS by tedy měli být částmi objektivně existující reality

Region - současnost

- ☒ Fyzická geografie - prioritně přírodní pojetí regionu
- ☒ Humánní (sociální) geografie - převažuje politické a ekonomické chápání, ale i kulturní či percepční přístupy

Region - současnost

- ☒ uplatňuje se (starší) idiografický i nomotetický přístup (obecné a univerzální znaky, podobnost regionů...) - navzájem se doplňují
- ☒ důležitý je průmět do sféry teoretické i aplikované geografie (teorie RR, RP, spolupráce akademiků, veřejné sféry, komerční sféry...)

Region - současnost - růst významu regionů

- růst významu regionů - 5 dimenzí (Ježek 2008)
- (1) dimenze politická - regiony jako politicko-administrativní prostor konkurenčních a kooperačních vztahů, ale také jako důležitá substátní nebo subnárodní úroveň - v EU považována za „vhodnější“, odpovídající politickou rovinu (blíže k problémům, „Evropa regionů“), regiony jsou stále více vnímány jako realizační (akční) rovina regionální politiky, regionální úroveň umožňuje snadněji a rychleji aplikovat nové, inovativní koncepty

Region - současnost - růst významu regionů

- (2) Dimenze ekonomická - důsledek internacionalizace, globalizace ekonomiky - např. strategický význam regionálních produkčních klastrů, regionálních inovačních systémů, regionální konkurence

- (3) Dimenze sociálně-kulturní - regiony jako (široce interpretovatelné) životní prostředí, odstraňování hranic a prostorové vázanosti společenské komunikace - přehodnocování pojmů jako domov či vlast - vzrůstá význam regionální kultury (regionalizace médií)

Region - současnost - růst významu regionů

- (4) Dimenze ekologická - vzrůst významu regionálních systémů územní stability, regionálních strategií TUR (?)
- (5) Dimenze strategická (plánovací) - strategické plánování, zdůraznění významu řešení problémů na regionální úrovni, spolupráce

Region - definice a chápání regionu

- velké množství definic
- mnoho autorů (spíše většina) - i několik definic
- použití v různých odborných a obsahových souvislostech

- příklady definic:
  - R je složitý dynamický prostorový systém, který vznikl na zemském povrchu na základě interakce přírodních a socioekonomických jevů (Bašovský a Lauko 1990, vychází z teorie systémů)

Region - definice a chápání regionu

- R jsou individuální a nezaměnitelné části krajinné sféry různé hierarchické úrovně - tzv. územní komplexy vznikající regionální diferenciací krajinné sféry (Wokoun 1984)
- R je oblast, oblasti (území) zemského povrchu, (navenek) odlišené a (vnitřně) jednotné vzhledem k specifické charakteristice nebo souboru kritérií (A modern dictionary of geography 2001)

Region - definice a chápání regionu

- ❏ Doreen Massey (2003):
- ❏ (geografický) prostor - komplexní síť tvořená toky lidí, zboží, kapitálu
- ❏ regiony - produkty vztahů vznikajících prostřednictvím prostorových interakcí
- ❏ R tedy nejsou formálními „kontejnery“ lidských aktivit (tradiční vnímání), ale interakcemi regionálních aktérů
- ❏ R tedy můžeme chápat jako konkrétní a dynamické projevy společenských procesů, které jsou závislé jak na lidském jednání, tak na společenských strukturách a jejich vývoji

Region - definice a chápání regionu

- podle: Klapka a Tonev (2008)
- R = část geografické sféry
- tedy výsledek prostorové či územní diferenciac
geografické sféry (prostorová jednotka)
- prostorová diferenciac na základě přírodním, politickém
(administrativním), ekonomickém, sociálním, kulturním
- a kombinace
- přírodní základ - zejména FG
- ostatní - zejména HG

Region - definice a chápání regionu

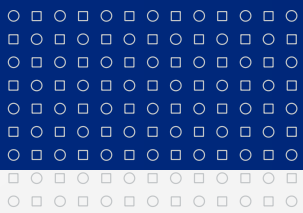
- obecné závěry týkající se charakteru a pojetí regionu:
- regiony jsou navzájem se lišící části geografické sféry (?)
- region je část geografické sféry, která je vymezená na základě zvoleného kritéria - region je tedy areál platnosti zvoleného kritéria

Region - definice a chápání regionu

- ☒ region je část geografické sféry, která je menší než celá zájmová oblast výzkumu (např. svět, kontinent, stát, pohoří, povodí apod.), ale větší než konkrétní místo (každý region je pak složen se souboru menších prostorových jednotek a zároveň je součástí prostorové jednotky větší - regionální hierarchie)
- ☒ region je nejlogičtější způsob organizace geografických informací

Region - definice a chápání regionu

- region může být definován jako více či méně omezený složitý dynamický prostorový systém, který:
  - a) vznikl na základě interakce přírodních a sociálně-ekonomických jevů a procesů,
  - b) vykazuje určitý typ organizační jednoty, která ji odlišuje od ostatních regionů.

Klasifikace regionů

Klasifikace regionů

- klasifikace - rozklad (jako proces nebo jeho výsledek) množiny (objektů, prvků,...) do vzájemně se vylučujících kategorií (tříd) na základě předem určených kritérií
- proč klasifikace (zařazení v různých klasifikačních systémech)?
- zpřesnění obecného, příliš „širokého“ pojmu region

Klasifikace regionů

- různá klasifikační kritéria, resp. hlediska
- různé způsoby klasifikace u různých autorů
- dále - podle Klapka a Tonev (2008)

Klasifikace regionů

- Klapka a Tonev (2008) klasifikují regiony podle:
  - odvětvové hledisko
  - metodologické hledisko
  - taxonomické hledisko
  - hledisko formy

Klasifikace regionů - odvětvové hledisko

- „jednoduché“ členění regionů
- důležité je východiskové pojetí geografie:
  - a) monistické pojetí - potom regiony:
    - - FG (přírodní) region
    - - SG (HG, SE) region
    - - komplexní (totální, integrální) region
  - b) dualistické pojetí:
    - - FG a SG regiony ANO,
    - - komplexní geografické regiony NE

Klasifikace regionů - odvětvové hledisko - upřesnění

- FG regiony - dále je možné identifikovat regiony:
  - - litologické (geologické?)
  - - geomorfologické
  - - klimatické
  - - hydrogeografické (hydrologické?)
  - - pedogeografické
  - - biogeografické
  - - „kombinace“

Klasifikace regionů - odvětvové hledisko - upřesnění

⇒ SG regiony:

- ⇒ - zemědělské
- ⇒ - průmyslové
- ⇒ - dojížděkové
- ⇒ - rekreační
- ⇒ - administrativní
- ⇒ - a další + „kombinace“

Klasifikace regionů - odvětvové hledisko - komplexní regiony

- komplexní regiony - definování a vymezení velice problematické, nejednotnost přístupů
- existence (výrazných) rozdílů v rozmístění FG a SG prvků, resp. hodnot, kritérií pro vymezení regionů
- KR - chápány jako výsledek složitých vztahů mezi přírodními a společenskými jevy
- otázka tzv. přirozených regionů - široká diskuze, v jejímž jádru stál problém „objektivní“ existence regionů

Klasifikace regionů - odvětvové hledisko - komplexní regiony

- (např.) 2 možnosti přístupu k vyčlenění komplexních regionů (Hampl 1971):
  - 1) hledá se spojitost FG a SG prostorové diferenciaci - předmětem zkoumání přírodní předpoklady vzniku a rozvoje jádrových či „kmenových“ oblastí SG regionů
- komplexní geografický region je pak výsledkem působení přírodních i sociálních procesů, které se v rámci prostorové organizace projeví pouze u jevů sociálních, protože SG region je historicky sekundární

Klasifikace regionů - odvětvové hledisko - komplexní regiony

- 2) další možné východisko - SG region arbitrárně prohlásit za komplexní geografický region, neboť organizace společenských jevů reflektuje přírodní podmínky

Klasifikace regionů - metodologické hledisko (?)

- hledisko (kritérium) metodologie - k čemu nám regiony slouží, proč je vymezujeme?

- 1) region jako nástroj geografického výzkumu

- 2) region jako objekt geografického výzkumu

- 3) region jako nástroj managementu území

Klasifikace regionů - metodologické hledisko

- ad 1) R jako „nástroj“ - statistická jednotka - území pro zjišťování a evidenci údajů - pro potřeby dalšího výzkumu („statistický region“)
- ad 2) R jako „objekt“ - vymezení regionu je cílem výzkumu („cílový region“)

Klasifikace regionů - metodologické hledisko

- ad 3) R jako nástroj managementu - specifická varianta regionu jako nástroje výzkumu (užívá se i výraz „nevědecký koncept regionu)
- - region = území pro přípravu a aplikaci určitého plánu, strategie, rozvojové koncepce atd. („plánovací region“)
- - např. tzv. regiony soudržnosti - NUTS II - statistické a analytické potřeby EU (zařazení pod jednotlivé cíle RP)

Klasifikace regionů - taxonomické hledisko (!)

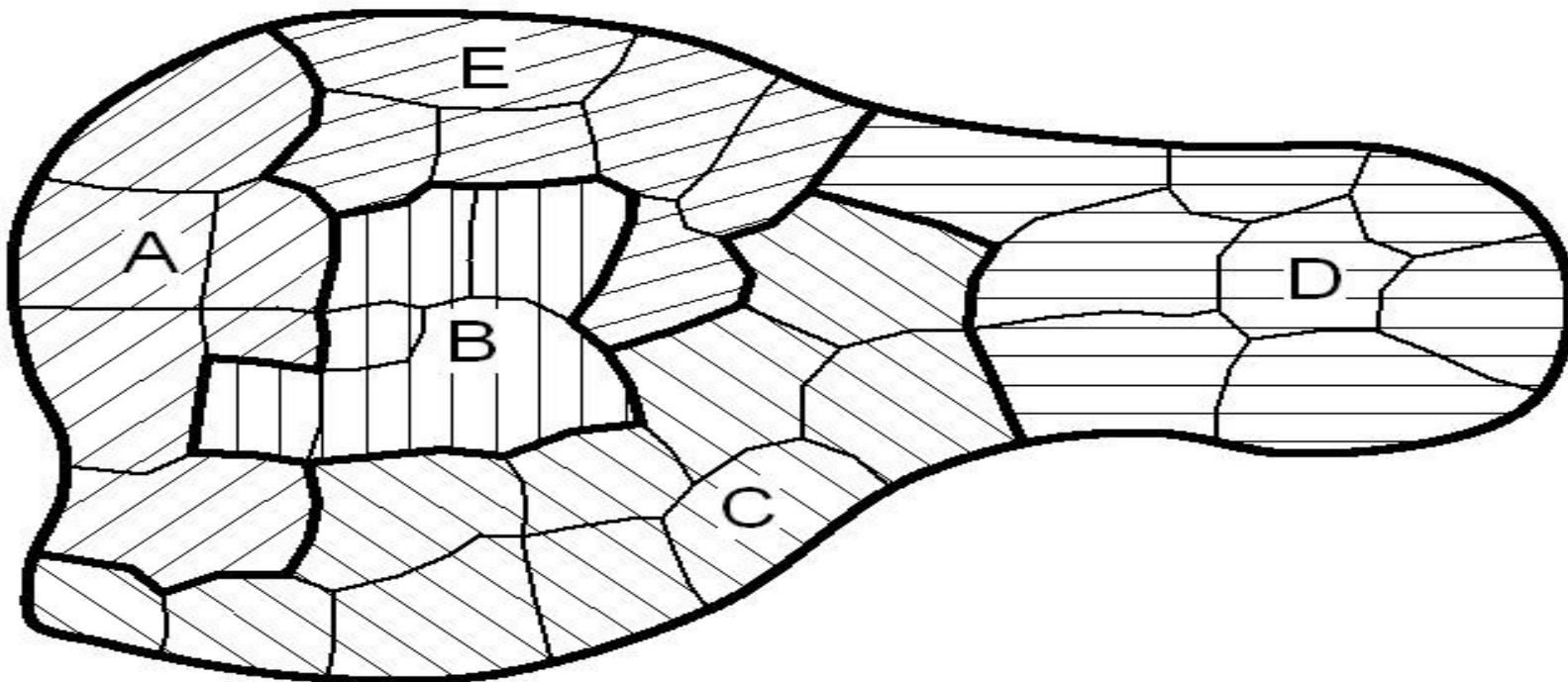
- zdůraznění významu geografické lokalizace
- souvislost s idiografickým a nomotetickým pojetím regionu

- regiony:
  - a) individuální
  - b) typologické

Klasifikace regionů - taxonomické hledisko - individuální regiony

- ⇒ INDIVIDUÁLNÍ regiony - idiografické, unikátní, neopakovatelné
- ⇒ vyčlenění na základě specifických, unikátních znaků a vlastností
- ⇒ obvykle vlastní jméno (označení), resp. jednoznačné pojmenování (např. Šumava, Valašsko, FMR Brno...)

Klasifikace regionů - taxonomické hledisko - individuální regiony

- ⇒ tzn. označení, název individuálních regionů se nesmí ve zkoumaném území opakovat
- ⇒ poloha je přesně definována
- ⇒ formálně kartografické hledisko - každý na mapě vyznačený individ. region má v legendě svoji vlastní značku
- ⇒ obr. individuální regiony

— hranice prostorových jednotek

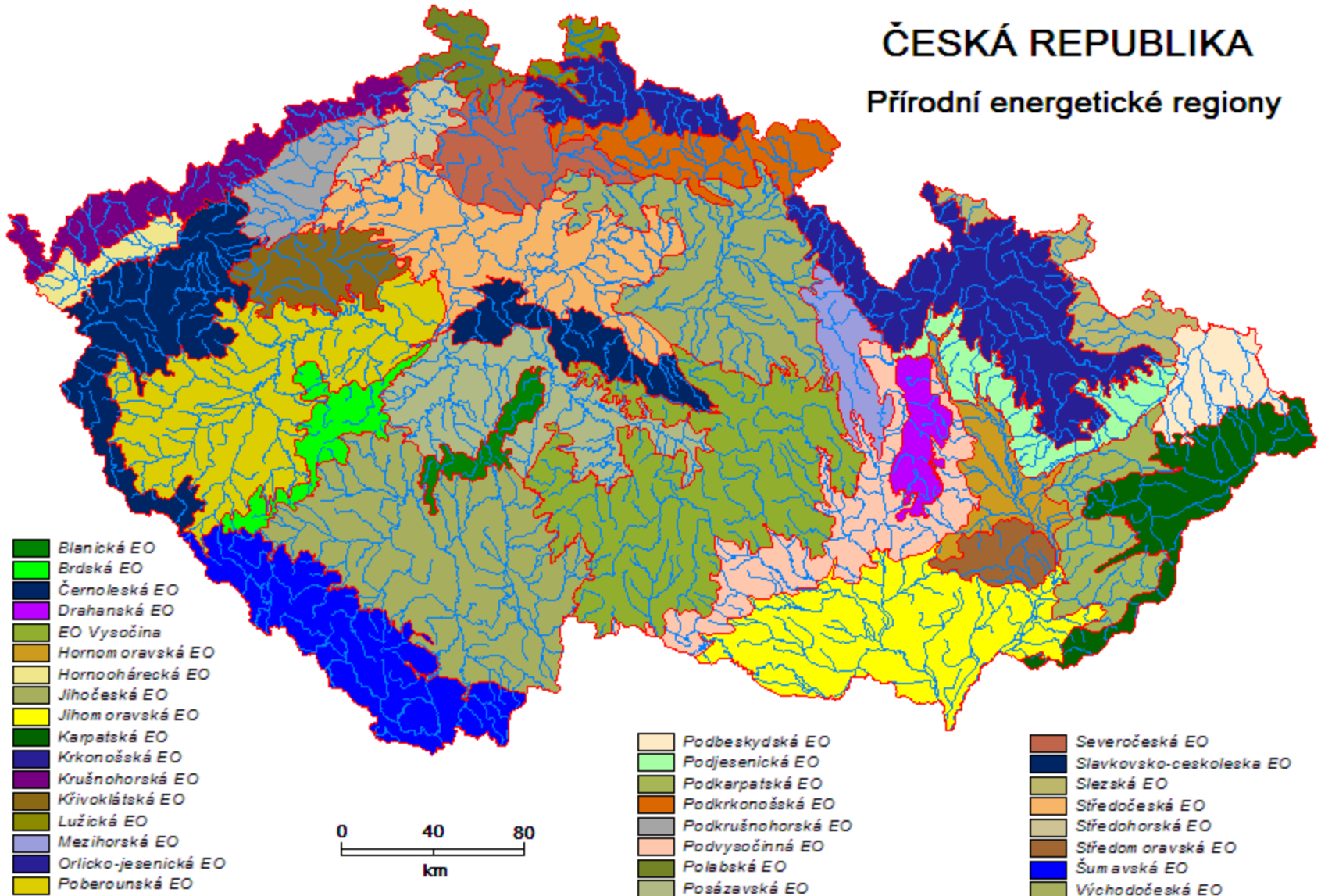
— hranice individuálního regionu

 hodnota regionalizačních kritérií
 A, B, C, D, E (K_A, K_B, K_C, K_D, K_E)

A, B, C, D, E prostorové třídy

ČESKÁ REPUBLIKA

Přírodní energetické regiony

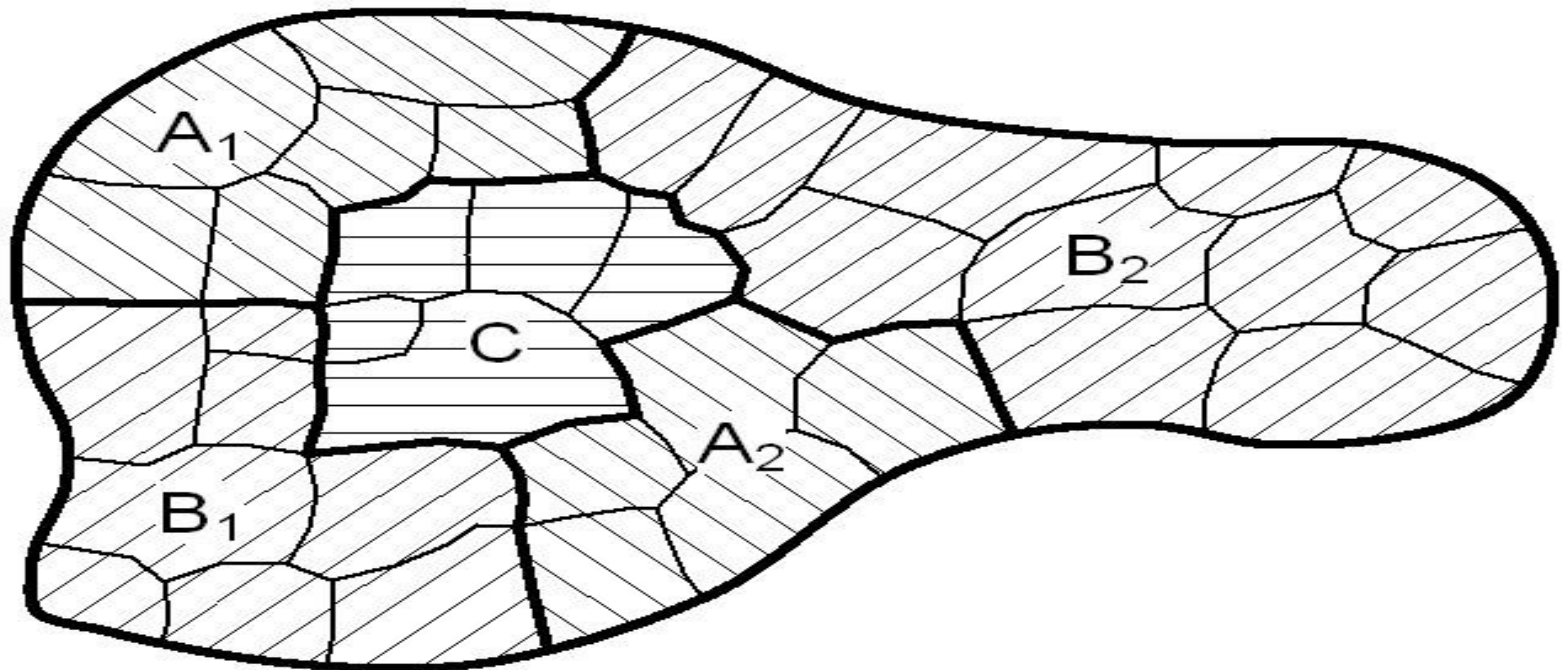

Klasifikace regionů - taxonomické hledisko - typologické regiony

- TYPOLOGICKÉ regiony - nomotetické, opakovatelné (opakující se)
- vymezení na základě obecných a typických vlastností, společných znaků - opakují se v různých územích

Klasifikace regionů - taxonomické hledisko - typologické regiony

- typologický region - je tedy součástí určitého TYPU (např. regiony s určitou hustotou zalidnění, oblasti pěstování chmele v ČR a pod.)
- v souvislosti s regionální taxonomií může být za určitých podmínek použito výrazu „regionální typy“, resp. „regionální typologie“ - více o tom později
- obr. typologické regiony

— hranice prostorových jednotek

— hranice typologických regionů

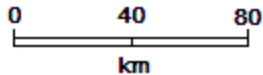
 hodnota regionalizačních kritérií A, B, C (K_A , K_B , K_C)

A₁, A₂, B₁, B₂, C prostorové třídy

ČESKÁ REPUBLIKA

Typy přirozené energetické zásobenosti území

Území se sníženými dávkami slunečního záření a tepla

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

Území bez výrazných energetických zdrojů

- 17

Území s dominantními litosférickými zdroji energie

- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29

Území s kombinovanými atmosférickými a litosférickými zdroji energie

- 30
- 31
- 32
- 33

Území se zvýšenou schopností bioakumulace energie

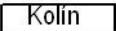
- 34
- 35
- 351

Území s vyššími dávkami slunečního záření a tepla

- 36
- 37
- 38
- 39
- 40
- 41
- 42
- 43
- 44
- 45
- 46
- 47
- 48
- 49

Individuální a typologické regiony - příklad

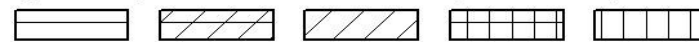
a) individuální regionalizace

 hranice a název okresu

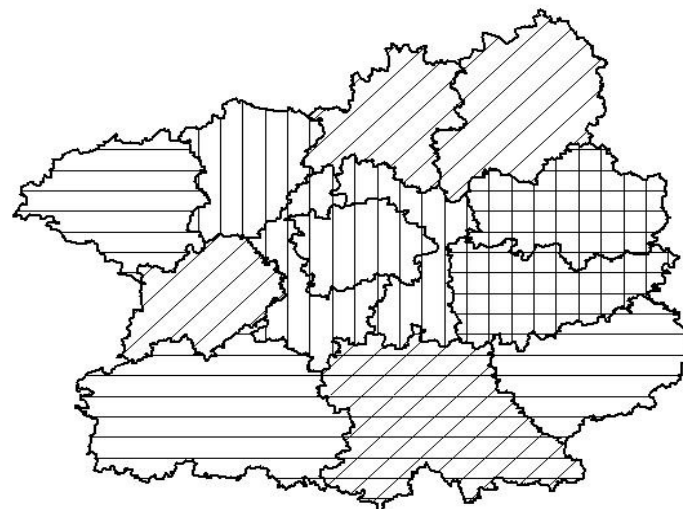
b) typologická regionalizace

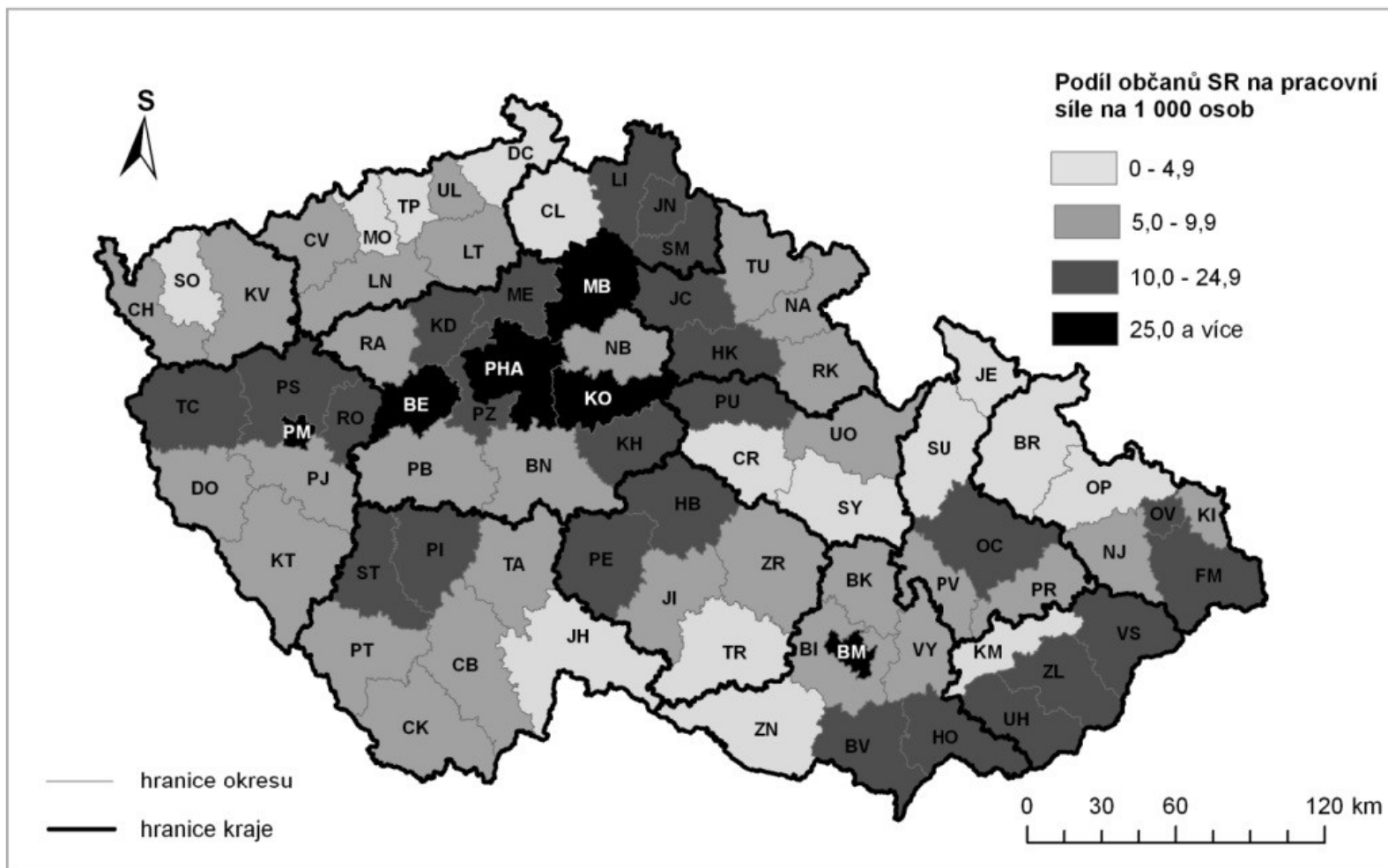
Zastoupení sektorů NH
(podle podílu zaměstnaných osob):

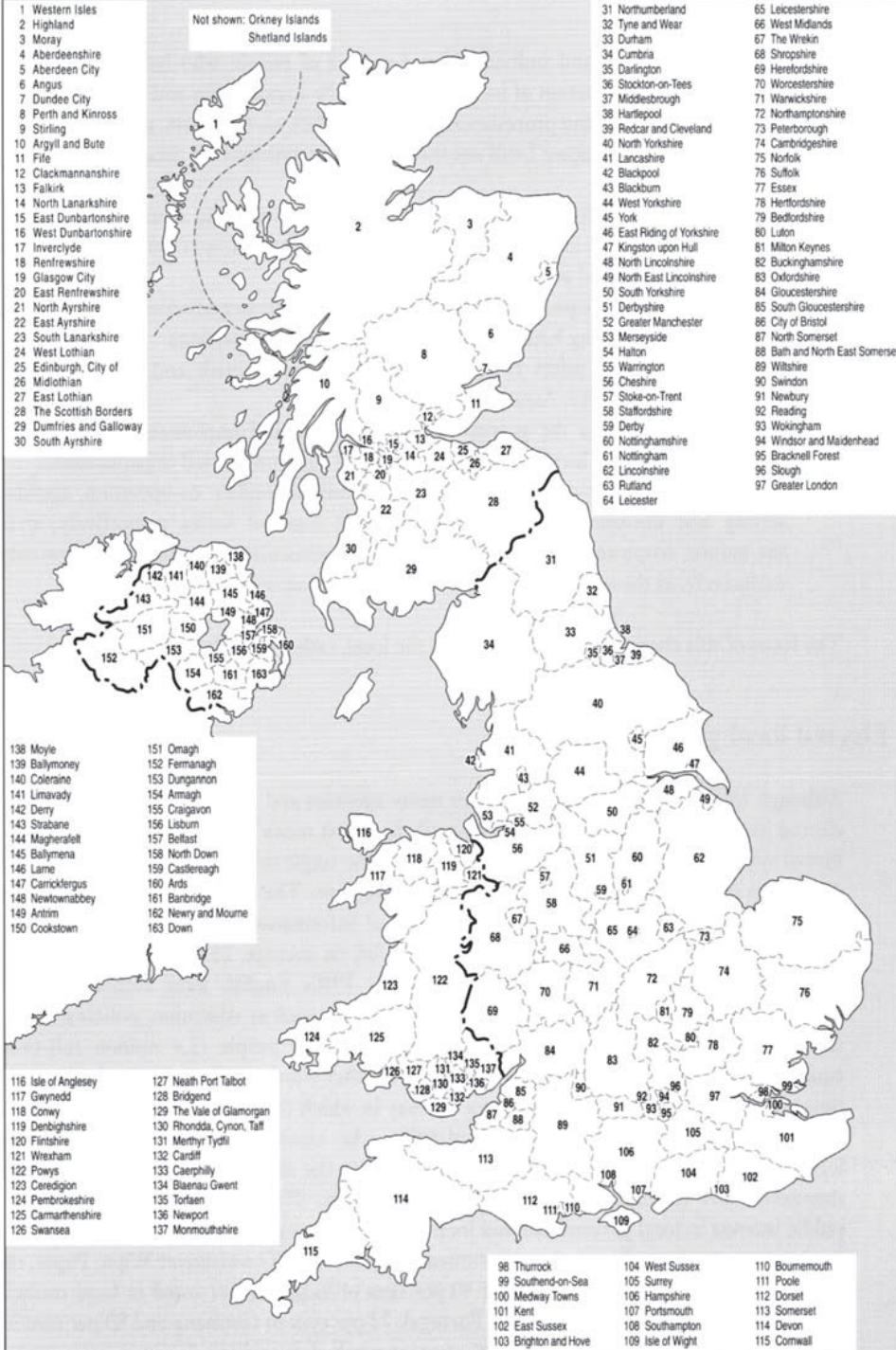
I.	+	+	-	+	-
II.	-	+	+	-	-
III.	-	-	-	+	+

+ procentuální zastoupení nad průměrem ČR
- procentuální zastoupení pod průměrem ČR

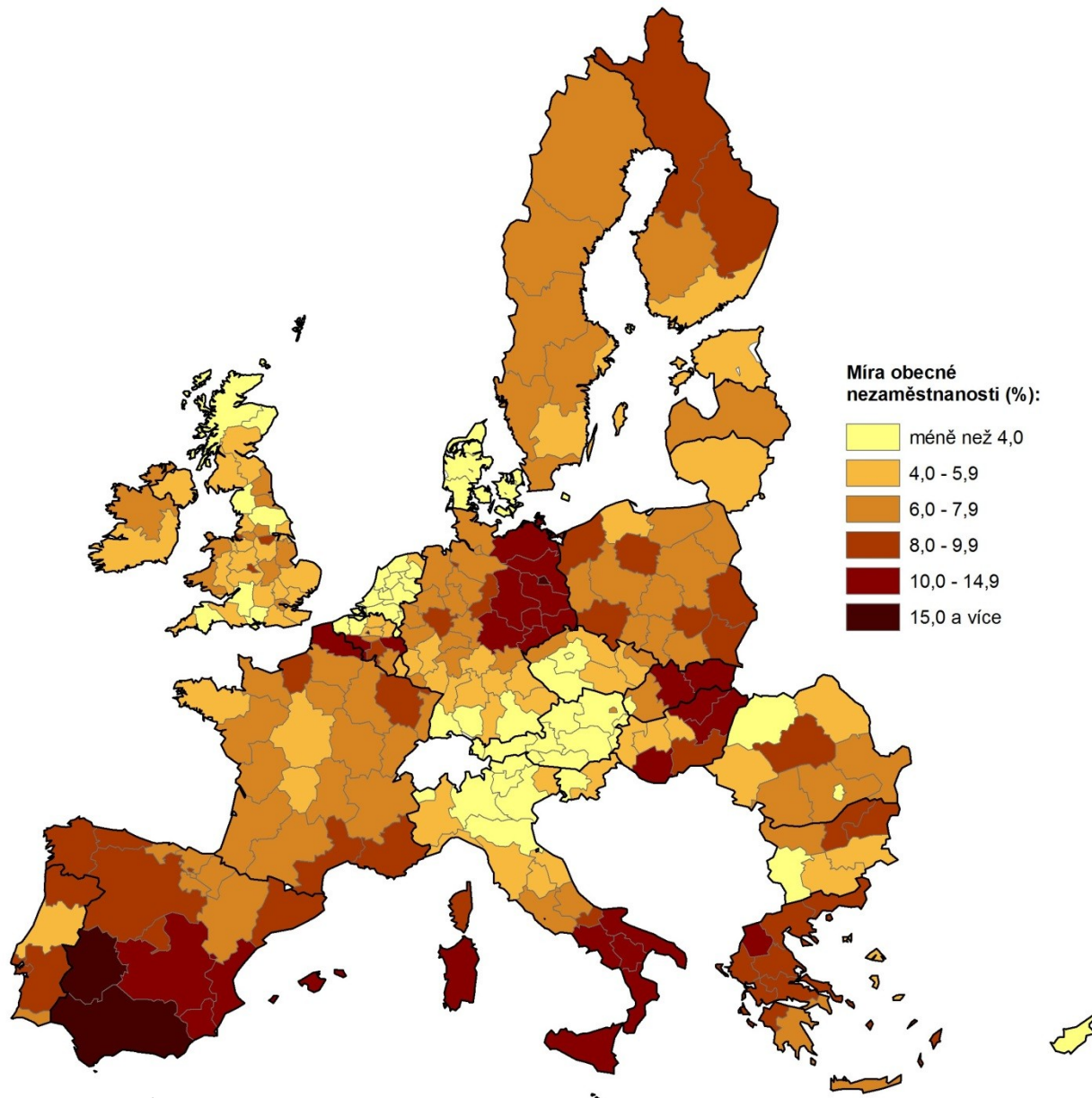

Obr. 4: Občané Slovenska zaměstnaní v okresech ČR v roce 2010

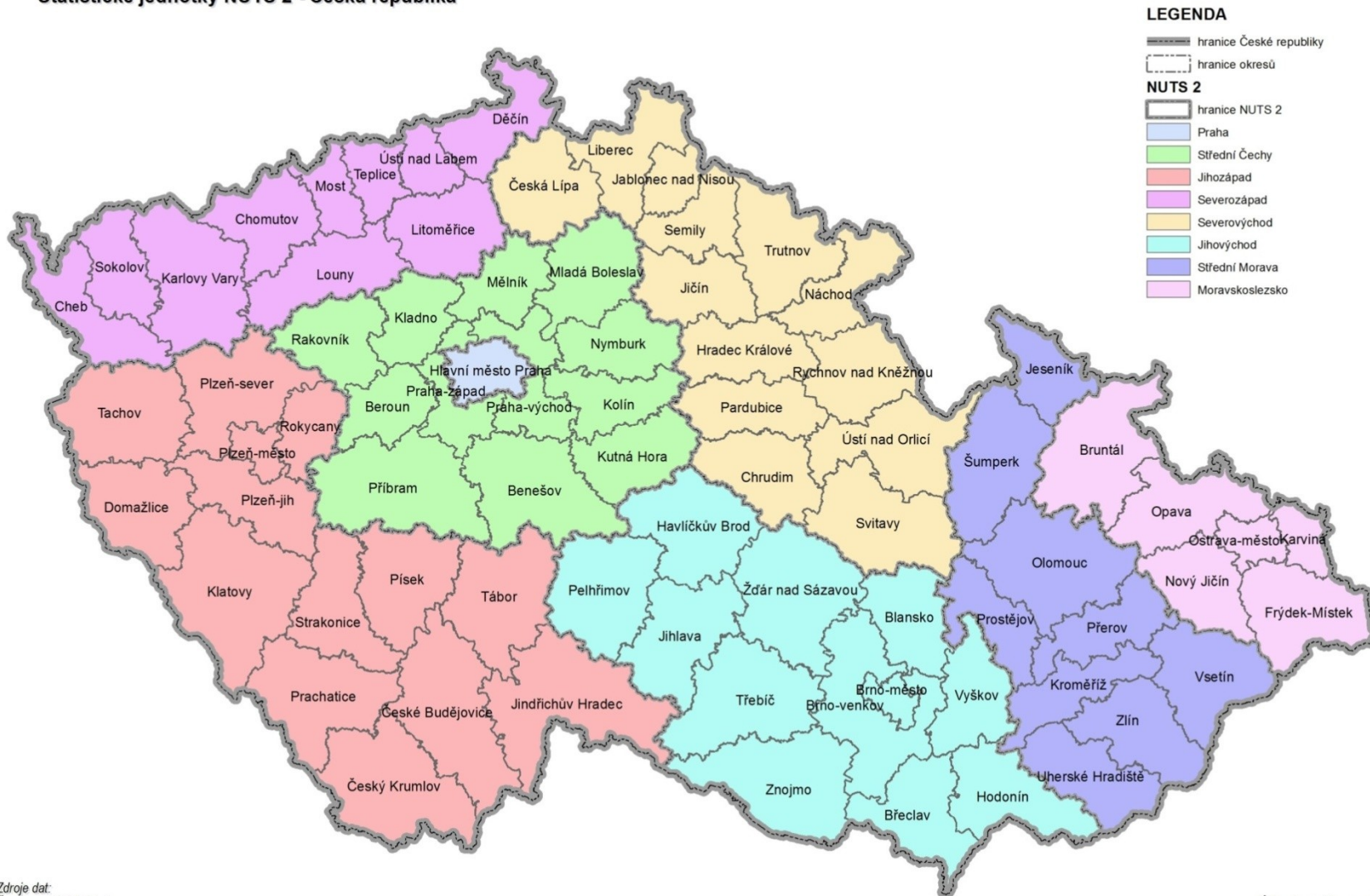
The 'top tier' of local government in the UK from April 1998: counties and new unitary authorities

Zdroj: Painter 2000

Pozn.: Na rozdíl od obecné míry nezaměstnanosti vydávané Českým statistickým úřadem podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) počítá Eurostat tuto míru pro věkovou skupinu 15-74 let, zatímco ČSÚ za skupinu 15 a více let.

Statistické jednotky NUTS 2 - Česká republika

Zdroje dat:
 Český statistický úřad.
 Mapový podklad - ARC ČR 500, soubory správních a katastrálních hranic 2010.

Ústav územního rozvoje
 Brno, leden 2012

Klasifikace regionů - hledisko formy

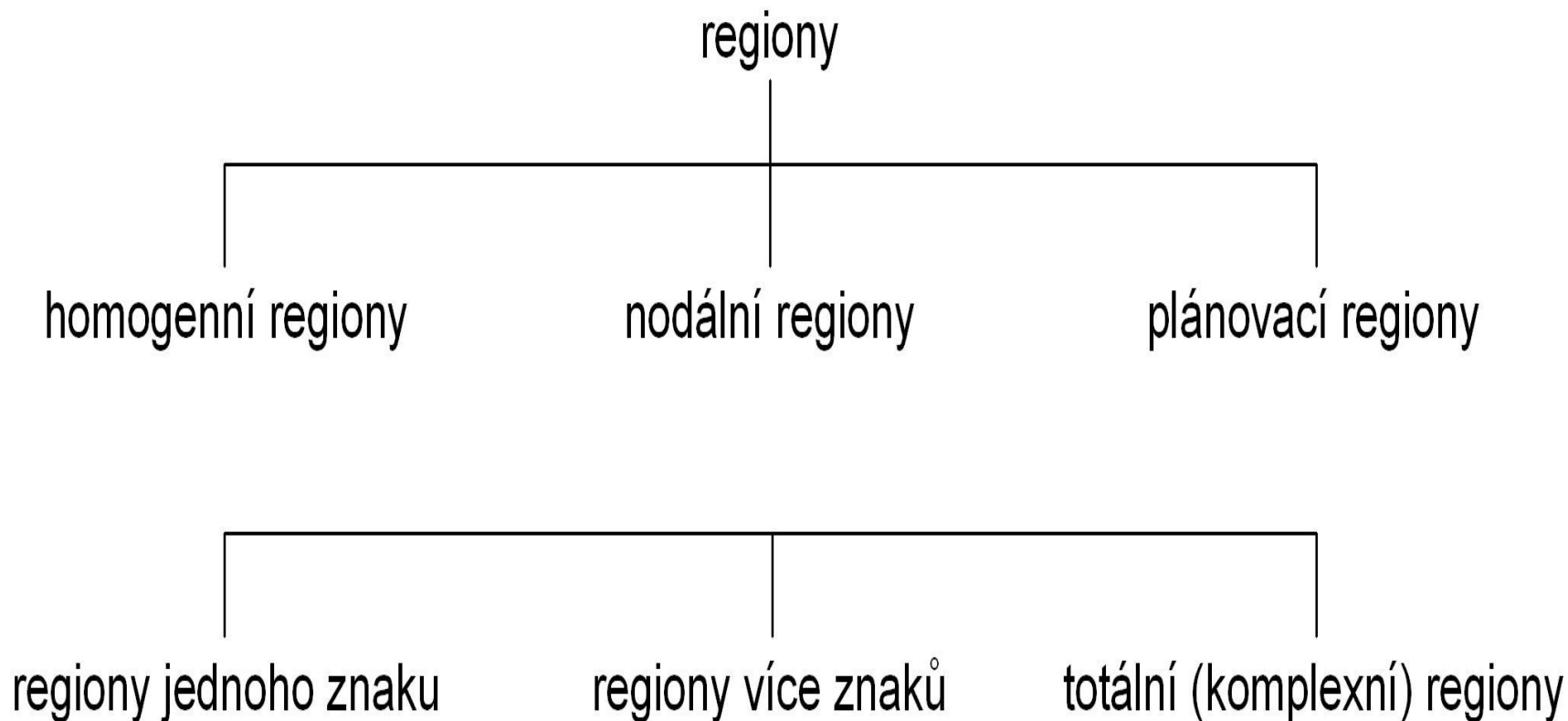
- regiony mohou být obecně vymezeny:
- na základě jednoho prvku (kritéria, znaku) či vztahu (napr. průměrná roční teplota)
- na základě vícero prvků (kritérií, znaků) nebo vztahů - většinou spolu souvisí (např. vertikální členitost reliéfu a průměrná teplota vzduchu)
- jako komplexní regiony (?) - bereme do úvahy celou škálu jevů, procesů, interakcí - dále je můžeme rozlišovat z hlediska regionální hierarchie

Klasifikace regionů - hledisko formy

- ⇒ všechny klasifikace regionů podle formy zahrnují dva základní typy regionů - k nim různí autoři přidávají jeden až tři další
- ⇒ „základní“ členění regionů podle formy:
- ⇒ regiony homogenní (formální, skalární, uniformní)!
- ⇒ regiony nodální (uzlové, vektorové, funkční, spádové)!
- ⇒ regiony plánovací (organizační, rozvojové)

Klasifikace regionů - hledisko formy

Homogenní regiony

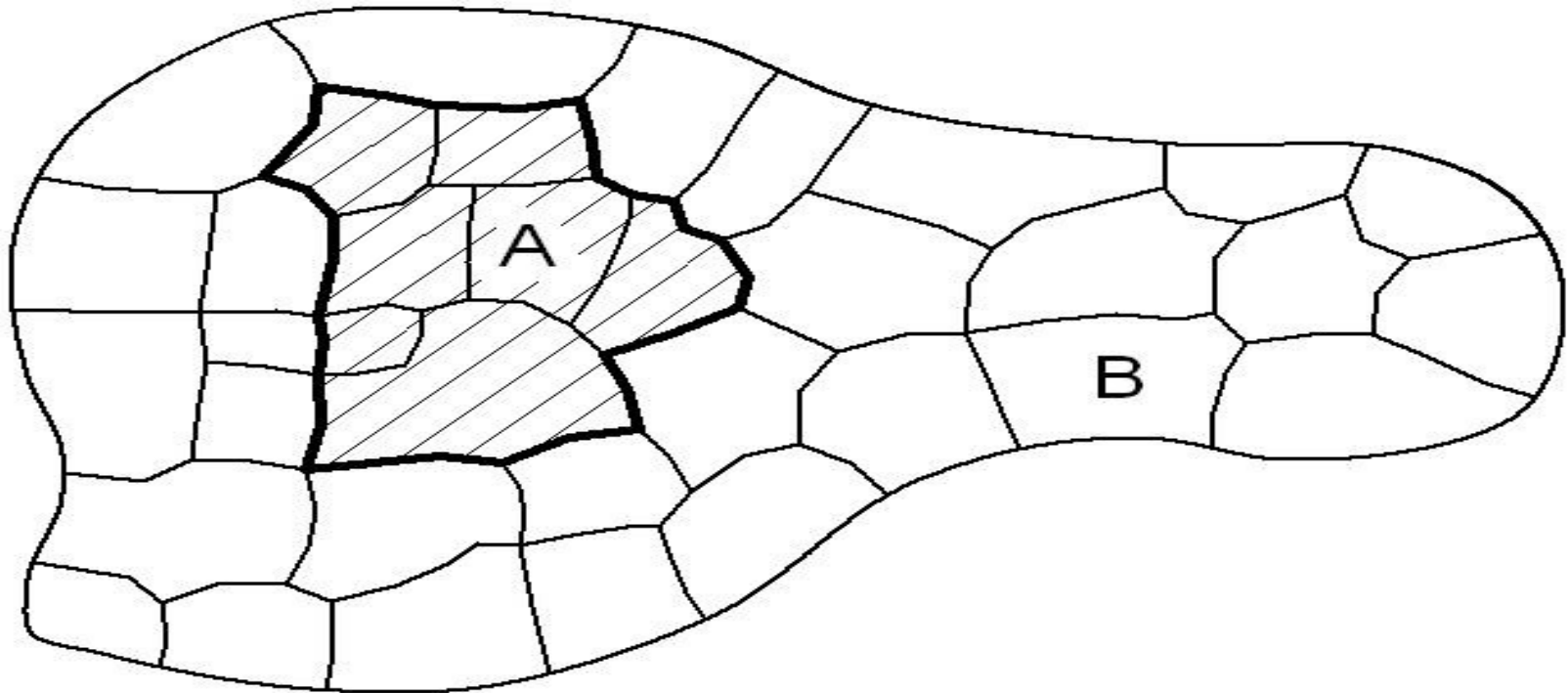
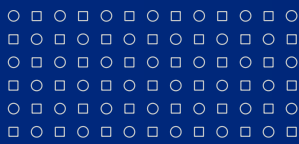
- na celé ploše území rovnoměrně platí dané regionalizační kritérium
- region musí být (měl by být) vnitřně homogenní - vnitřní homogenita je spíše relativní - celá geografická sféra je výrazně heterogenní
- proto i výraz kvazihomogenní regiony

Homogenní regiony

- často ve fyzické geografii (geologické, klimatické...)
- ale také v sociální geografii - např. podle národnosti, zemědělské produkce a pod.
- v praxi se většinou nepracuje s absolutními hodnotami - spíše s intervaly hodnot, průměrnými hodnotami...
- prostorové rozložení (prostorová diferenciacce) HR je tedy založeno na různých intenzitách regionalizačního kritéria (kritérií)

Homogenní regiony

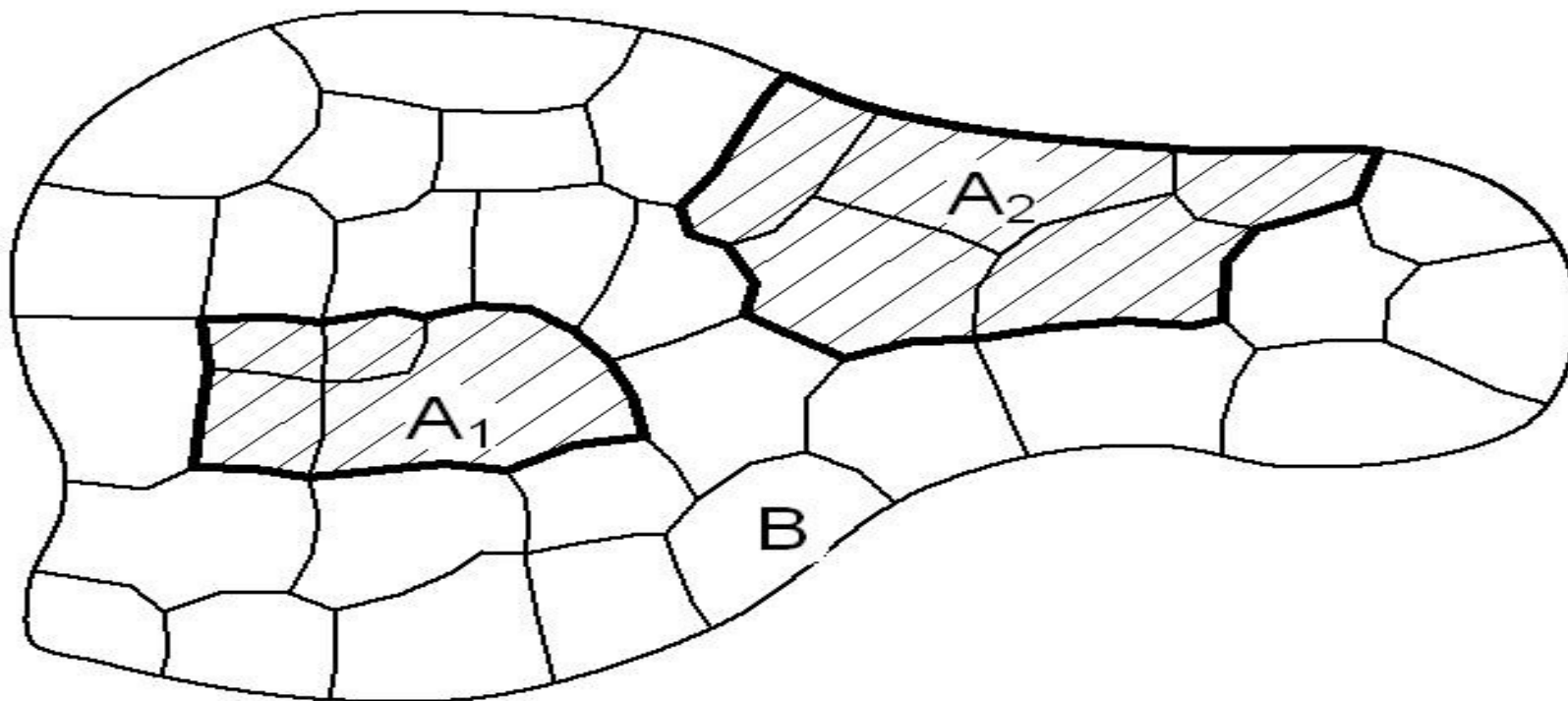
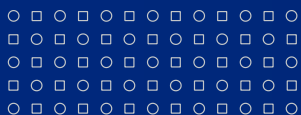
- např. regiony podle hustoty zalidnění - interval 100 - 199 ob./km² (jeden region), 200 - 299 ob./km² (další region) atd. - tj. HR podle jednoho znaku
- můžeme ale použít i několik znaků, kritérií - tato kritéria by měla spolu souviset (ve vertikálním směru) - např. ve FG - klima a horninové podloží (tj. „vrchní“ a „spodní“ vrstva KS) - vliv na vrstvy mezi nimi (půda, rostlinstvo)
- obr. homogenní regiony

- hranice prostorových jednotek
- hranice homogenního regionu
- hodnota regionalizačního kritéria A (K_A)
- A, B prostorové třídy

Zdroj: Klapka a Tonev 2008

- hranice prostorových jednotek
- hranice homogenního regionu
- ▨ hodnota regionalizačního kritéria A (K_A)

A_1, A_2, B prostorové třídy

Zdroj: Klapka a Tonev 2008

Nodální regiony

- ❏ homogenní regiony - založeny spíše na stavových veličinách, méně (pokud vůbec) na procesech (resp. procesy vertikální)
- ❏ nodální regiony - vymezení na základě funkčních vztahů v území - směr horizontální
- ❏ základem jsou různé typy toků (lidé, informace, energie) jako odrazu, „vyrovnávání“ heterogenity KS

Nodální regiony

- ❏ základem je jádro (ohnisko, středisko, nodus) - kolem něho je nodální region organizován (zázemí)
- ❏ typický příklad - NR jako plocha obklopující sídlo (město) vůči kterému je z hlediska prostorové organizace určitým způsobem vázána (dojížd'ka)
- ❏ prostorově je tedy definován vztahy mezi jeho různými částmi
- ❏ prioritně vazby a interakce mezi jádrem a jeho zázemím

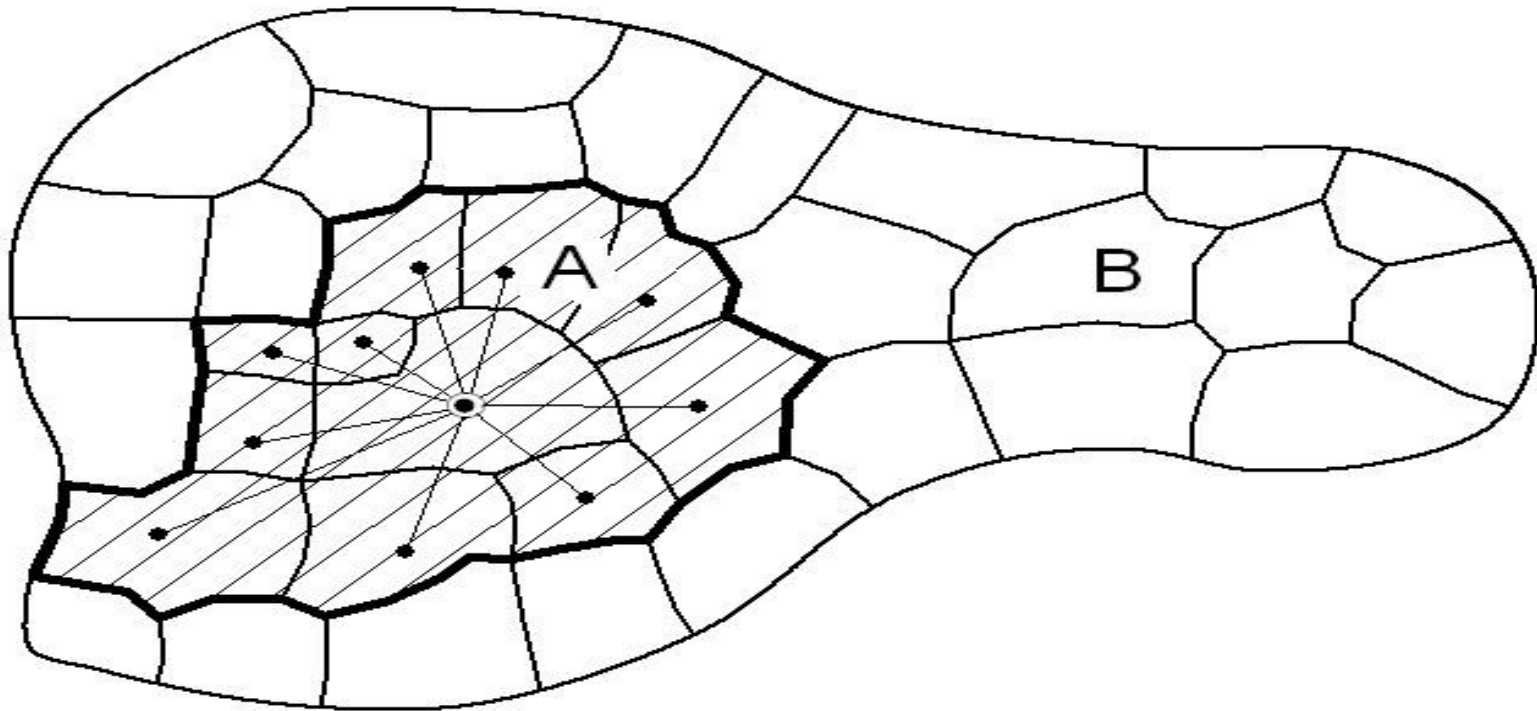

Nodální regiony

- NR - spíše v sociální (humánní) geografii
- např. regiony dojížd'ky do zaměstnání, spádové regiony nemocnic a pod.
- také (i když méně) ve fyzické geografii (např. region povodí)
- u regionalizačních kritérií - sledujeme intenzitu či sílu regionalizační vazby
- např. podíl obyvatel vyjíždějících za prací z místa bydliště (např. obce) do centra regionu (např. města)

Nodální regiony

- na rozdíl od homogenních regionů jsou regiony nodální vnitřně heterogenní
- jádro - představuje nejvýraznější část území regionu, charakteristické rysy regionu jsou zde nejlépe, nejintenzivněji vyjádřeny
- směrem dál do zázemí intenzita výskytu regionalizačního kritéria většinou klesá, vazby, vztahy se oslabují (relativní)
- obr. nodální region

— hranice prostorových jednotek

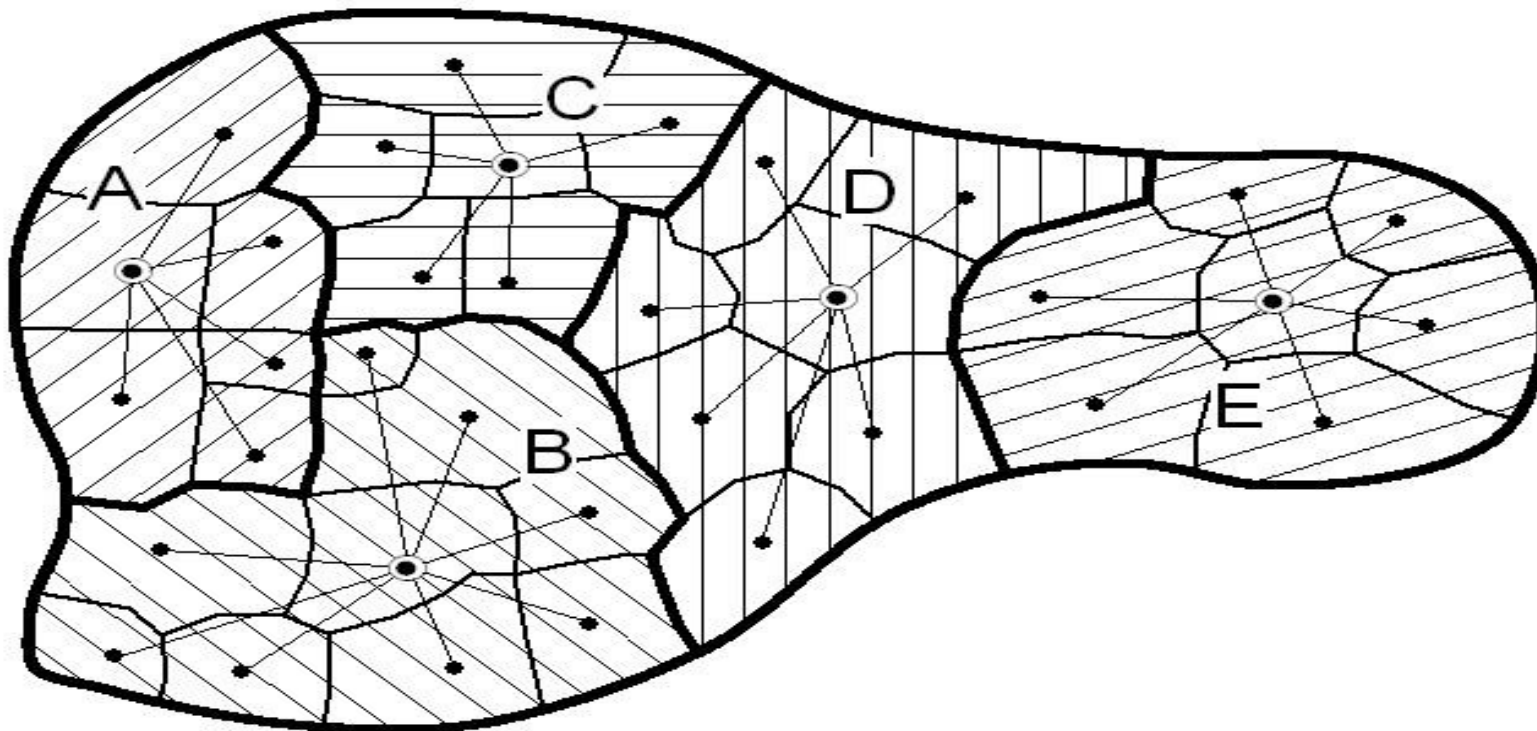
— hranice nodálního regionu

•—• prostorová vazba R_A

▨ hodnota vazby regionalizačního kritéria A (R_A)

A, B prostorové třídy

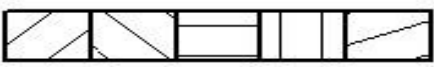
Zdroj: Klapka a Tonev 2008

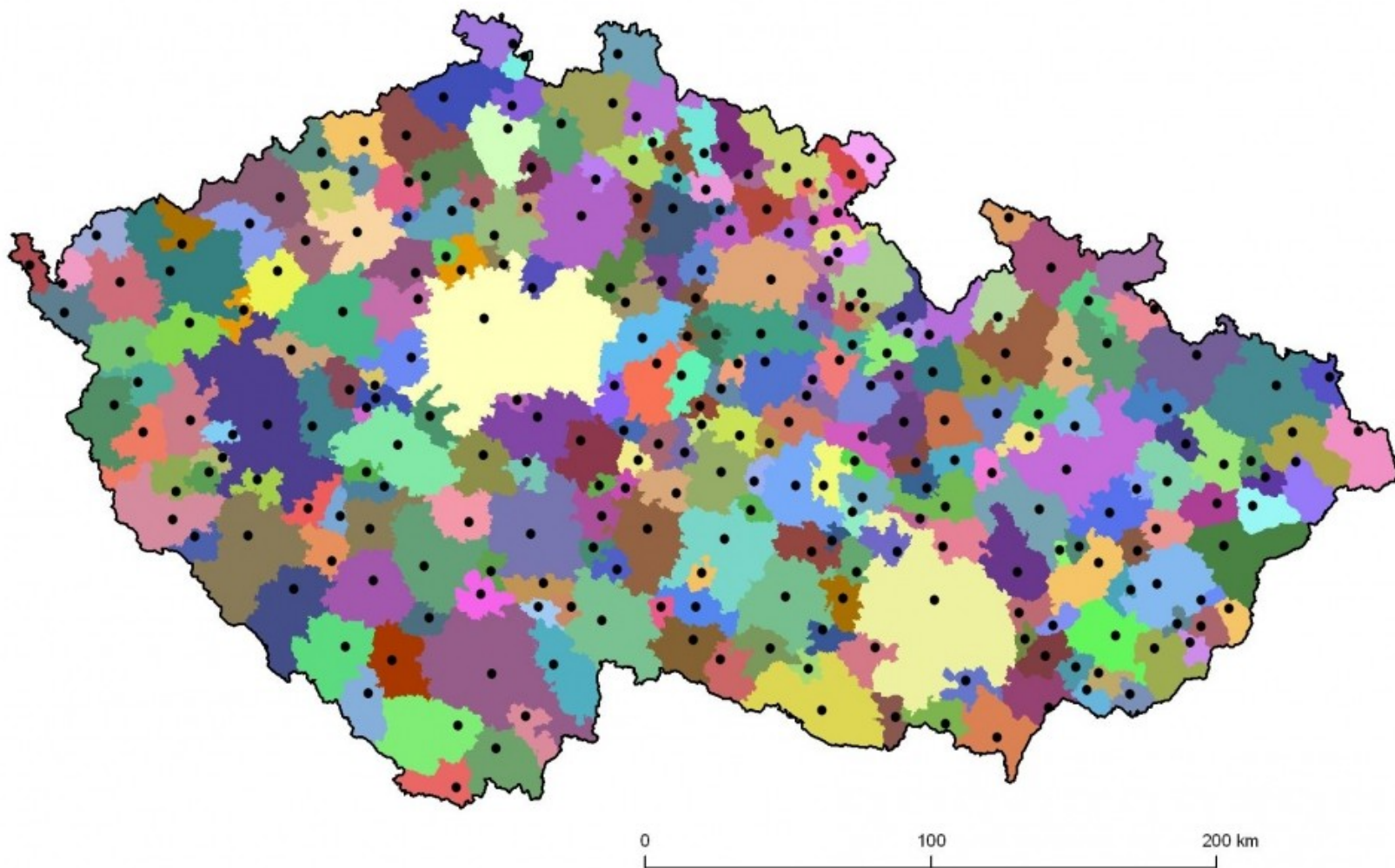
— hranice prostorových jednotek

— hranice nodálního regionu

•—• prostorová vazba R_A, R_B, R_C, R_D, R_E

 hodnota vazby regionalizačních kritérií A, B, C, D, E (R_A, R_B, R_C, R_D, R_E)

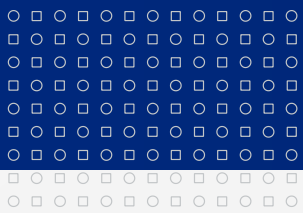
A, B, C, D, E prostorové třídy

Nodální regiony v ČR – vymezení na základě prostorových interakcí na mikro-regionální úrovni (denní dojíždka za prací podle censu 2011).
Zdroj: Halás et al. 2010

Nodální regiony

- ☒ koncepce nodálního regionu se objevila v pracích autorů jako von Thünen (1826)(?), A. Weber (1909), později W. Christaller (1933), A. Lösch (1940) a W. Isard (1956) - např. teorie centrálních míst
- ☒ regionalizační kritéria mohou mít různý charakter - např. administrativní (Christaller), produkční, spotřební (von Thünen, Webera, Lösch)

Regionální hierarchie

Regionální hierarchie

- ❖ regiony - mohou být (jsou) součástí hierarchických struktur, resp. hierarchických soustav
- ❖ geografická sféra - mimořádně heterogenní (komplexní, složité) časoprostorové kontinuum
- ❖ pro potřeby analýzy - potřeba určitého „uspořádání“ (prostorové diference KS)
- ❖ proto - organizační systém - hierarchická soustava - hierarchie (regionů)
- ❖ nástroj pro lepší orientaci a pochopení prostorových vztahů

Regionální hierarchie

- ⇒ základem pro vytvoření hierarchie - ústřední organizační hierarchický princip
- ⇒ v případě regionů - velikost, resp. měřítko
- ⇒ hierarchie - mohou být tzv. skladebné nebo neskladebné
- ⇒ v geografii - především skladebné hierarchie
- ⇒ tzn. prostorové jednotky nižších úrovní beze zbytku vytvářejí prostorovou jednotku vyšší hierarchické úrovně

© EuroGeographics 2006

Hierarchie fyzicko-geografických regionů

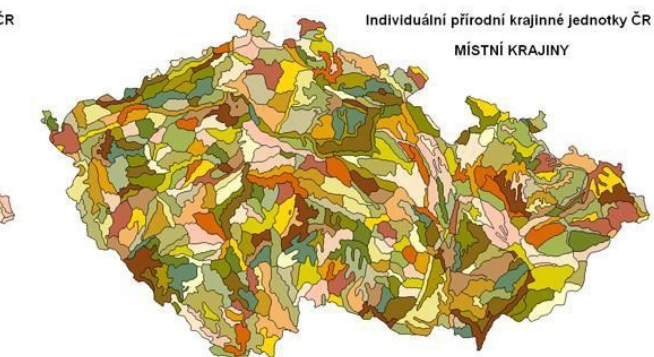
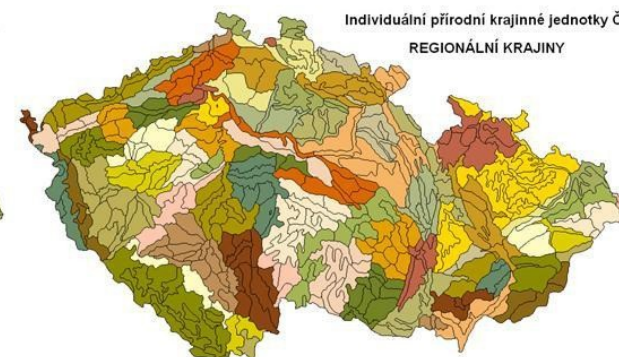
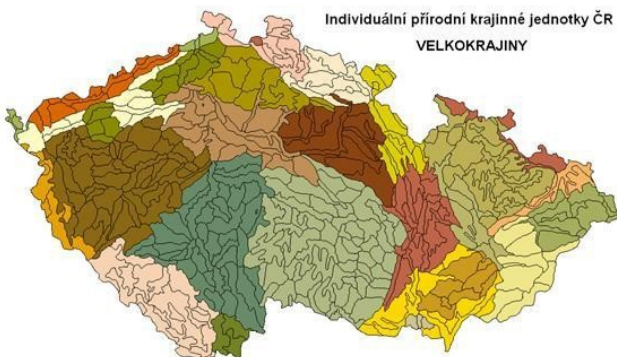
- u všech hierarchických soustav (systémů) je důležité definovat nejvyšší a nejnižší (relevantní) hierarchickou úroveň
- ve FG - nejvyšší úroveň - planeta Země
- nejnižší úroveň - elementární FG jednotky (které mohou být zkoumány běžnými geografickými metodami)

Hierarchie fyzicko-geografických regionů

- hierarchický systém FG regionů - úrovně (od nejnižší po nejvyšší):
- topická
- chorická (může se členit na mikro-, mezo- a makrochorickou)
- regionální (regiónická)
- nadregionální (může - nemusí se vymezovat)
- planetární

Hierarchie fyzicko-geografických regionů

- ☞ topická úroveň - nejmenší FG regiony, kvazihomogenní, rozsah od 0,5 ha po několik km²; pozorování - chůze
- ☞ chorická úroveň - různý stupeň relativní homogenity; krasová planina; chůze - kolo
- ☞ regionální úroveň - spíše heterogenní, individuální charakter; Dolnomoravský úval; auto, vlak
- ☞ kontinentální (Tremboš et al. 2009); Kordillery, Gronske; DPZ
- ☞ planetární úroveň - celá FG část geografické sféry; družice

Individuální neopakovatelné přírodní krajinné jednotky v šestistupňovém hierarchickém systému

Zdroj: Kolečka (2013)

Individuální přírodní krajinné jednotky ČR
KRAJINNÉ ŘÍŠE

Zdroj: Kolečka 2013

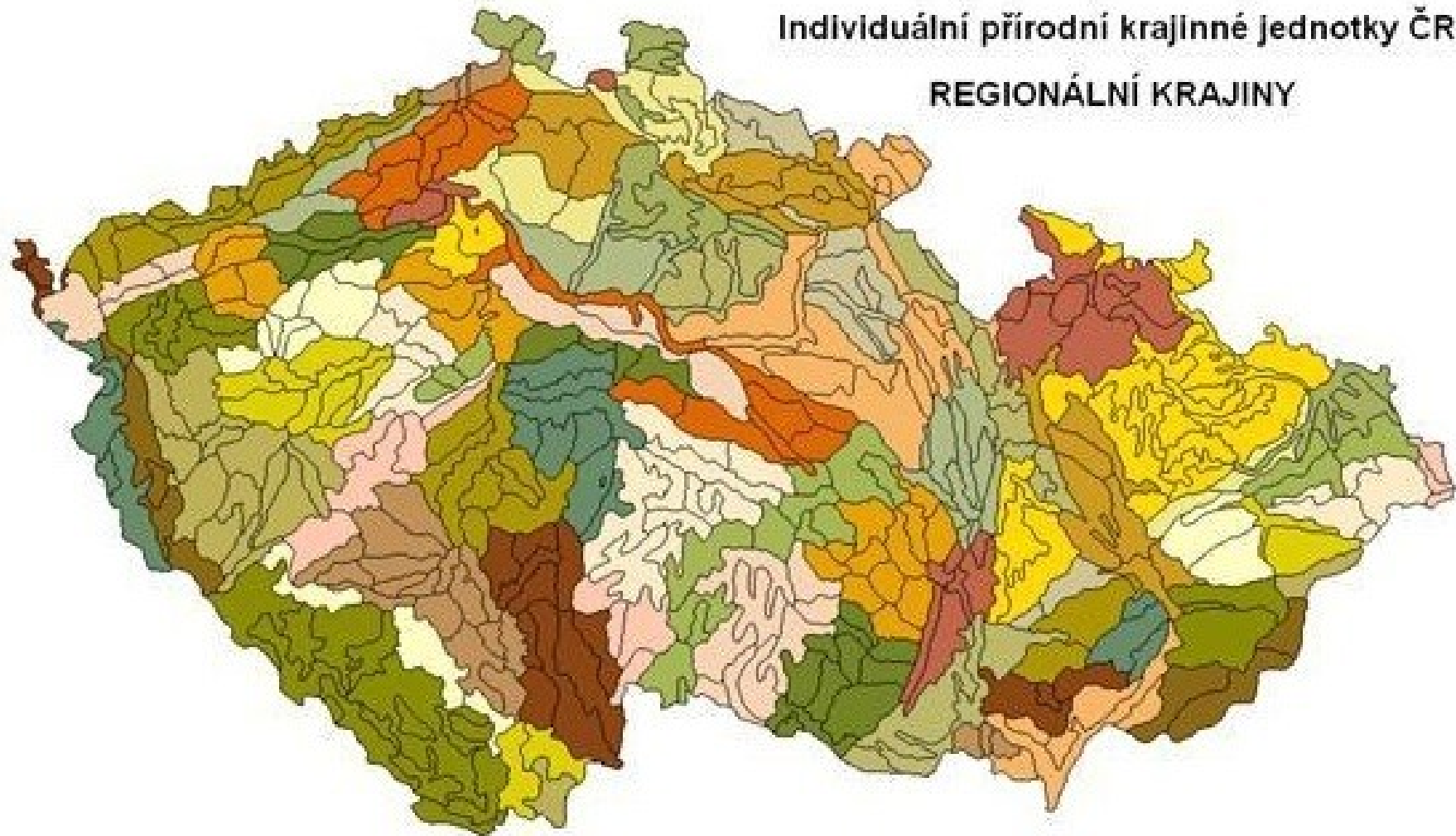

Individuální přírodní krajinné jednotky ČR
KRAJINNÉ PODPROVINCIE

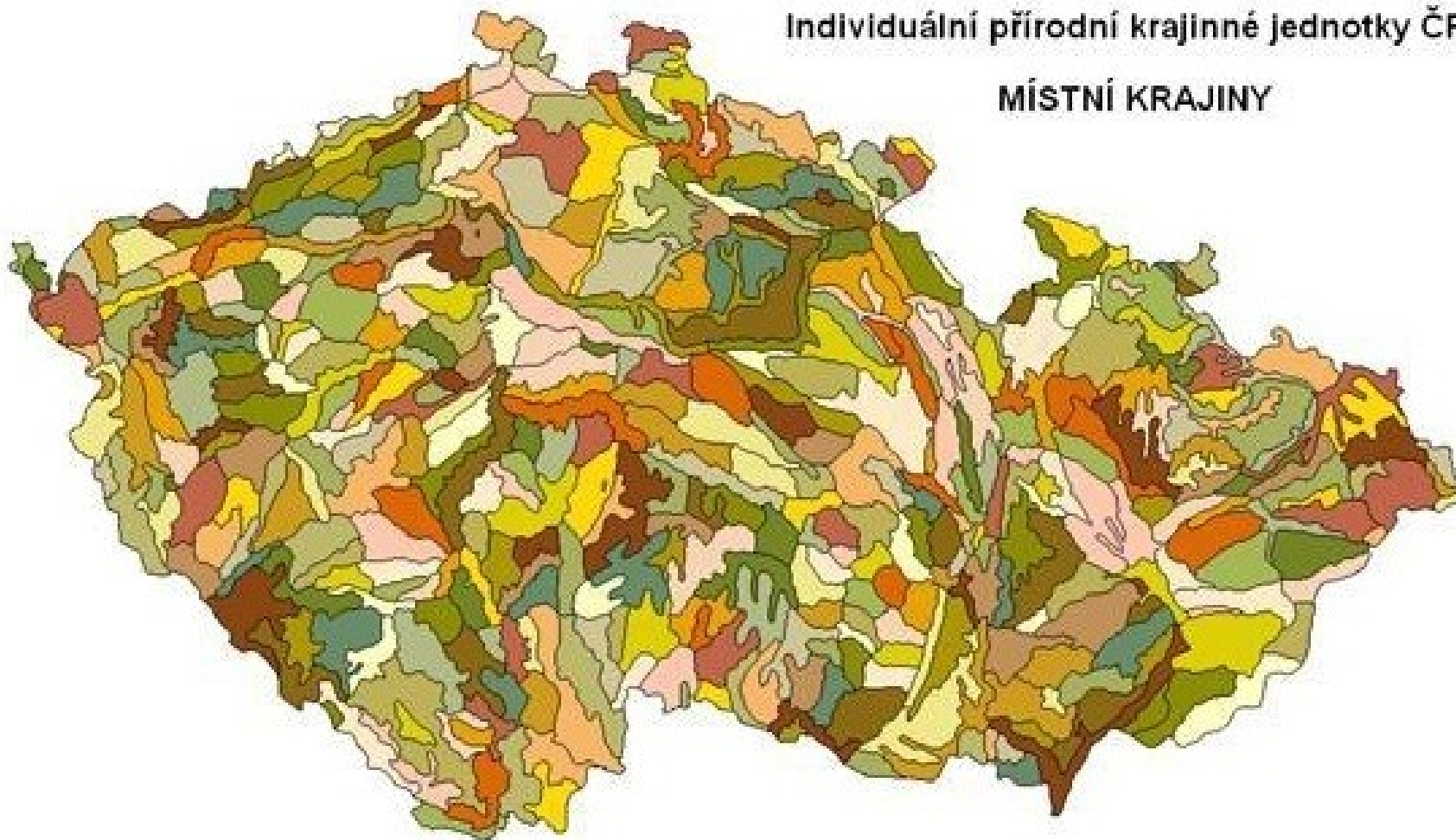
Individuální přírodní krajinné jednotky ČR
VELKOKRAJINY

Individuální přírodní krajinné jednotky ČR

MÍSTNÍ KRAJINY

Hierarchie humánně-geografických regionů

- nejvyšší hierarchická úroveň - shoduje se s FG - tj. planeta Země

- nejnižší hierarchická úroveň - náročnější identifikace - teoreticky mohou být dvě:
  - a) tzv. základní prostorová jednotka - tj. nejmenší prostorová jednotka, pro kterou jsou dostupné potřebné informace - většinou (nejmenší) administrativní jednotka
  - b) lidský jedinec - člověk; rodina, cenzová domácnost - tj. nositel základních informací relevantních v HG

Hierarchie humánně-geografických regionů

- první možnost - častější využití - „agregované informace“ (z prostorového hlediska)
- druhá možnost - méně častá, resp. méně „tradiční“ - např. geografie času, g. aspekty kvality života a pod.
- základní prostorové jednotky - základní „stavební kameny“ regionálních struktur
- jsou definovány v kontextu konkrétní regionalizační procedury

Hierarchie humánně-geografických regionů

- ⇒ hierarchický systém HG regionů - úrovně (od nejnižší po nejvyšší):
  - ⇒ mikroregionální
  - ⇒ mezoregionální
  - ⇒ makroregionální
  - ⇒ národní
  - ⇒ globální

- ⇒ založeno na administrativních jednotkách

Hierarchie humánně-geografických regionů

- hierarchický systém HG regionů - druhá možnost:
  - jedinec
  - rodina (cenzová domácnost)
  - komunita
  - lokalita
  - region
-
- pouze poslední dvě úrovně mají zřejmý prostorový charakter (?)

Hierarchie humánně-geografických regionů

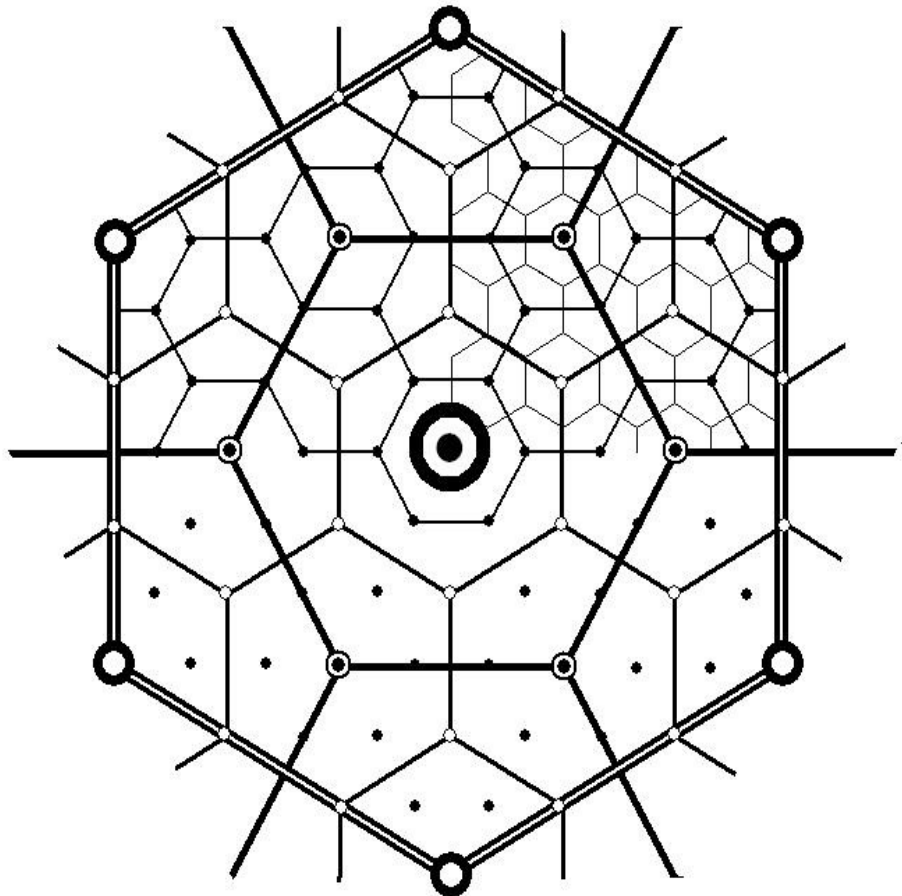
- volba hierarchického systému - záleží od výzkumného úkolu
- první - spíše kvantitativně zaměřené výzkumy
- druhý - spíše kvalitativní, příp. demogeograficky zaměřené výzkumy

Hierarchie humánně-geografických regionů - nodální regiony

- ❖ samostatný význam - hierarchie nodálních regionů
- ❖ význam konceptu nodálních regionů, resp. funkčních vazeb pro HG
- ❖ hierarchie nodálních regionů - je odvozena od hierarchie nodu či střediska regionu v rámci systému osídlení (v daném území - většinou stát)
- ❖ existují různé metody, postupy identifikace hierarchického postavení střediska
- ❖ různé ukazatele - např. počet obyvatel, zaměstnanost v terciární sféře, další - a jejich různé kombinace

Hierarchie humánně-geografických regionů - nodální regiony

- region určité hierarchické úrovně - definován jako zázemí či sféra vlivu příslušného střediska
- obr. teoretický příklad hierarchie nodálních regionů
- obr. praktické příklady

⊙ středisko 1. řádu

○ středisko 2. řádu

⊙ středisko 3. řádu

◊ středisko 4. řádu

• středisko 5. řádu

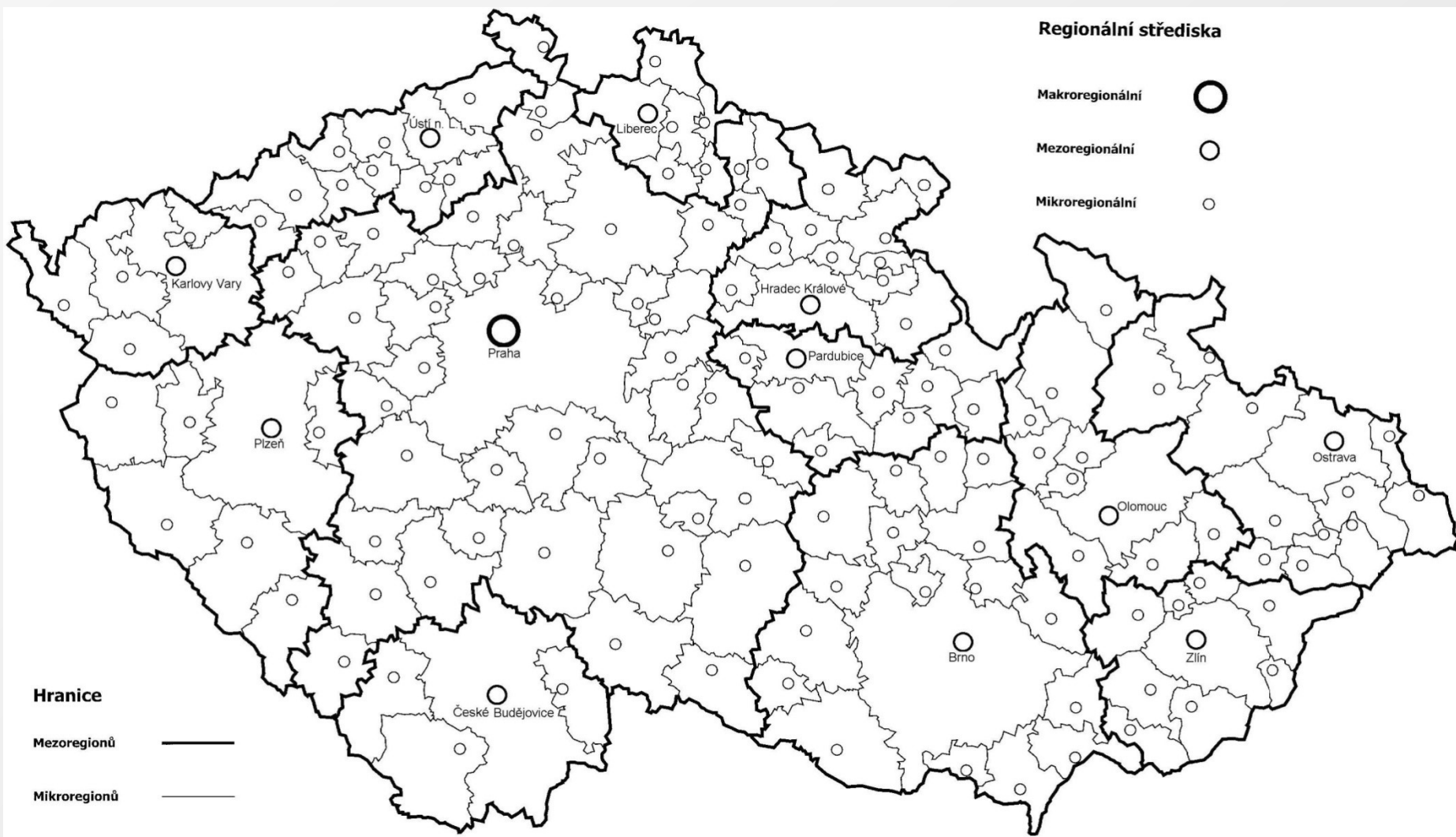
== hranice obvodu střediska 1. řádu

— hranice obvodu střediska 2. řádu

— hranice obvodu střediska 3. řádu

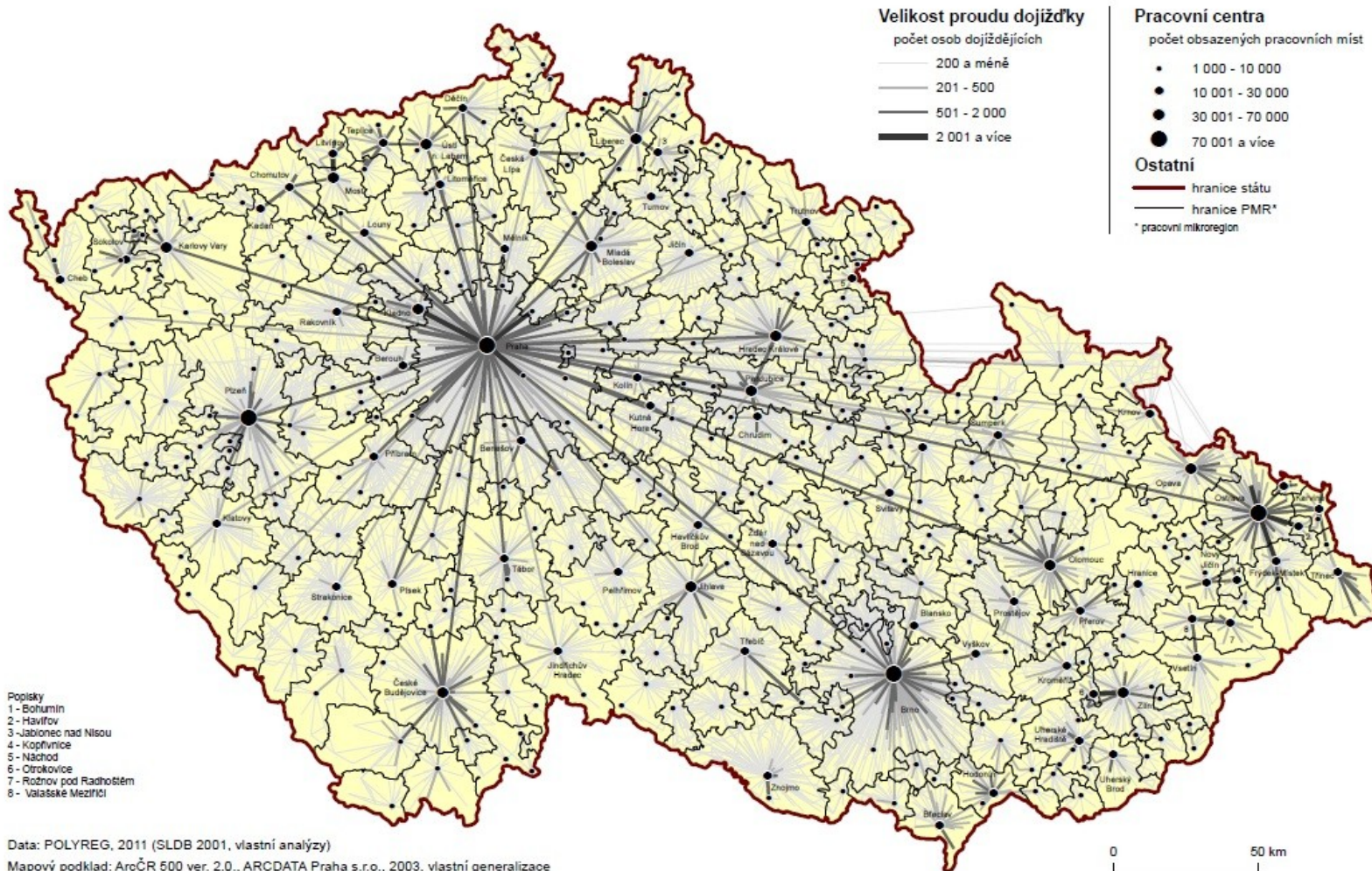
— hranice obvodu střediska 4. řádu

— hranice obvodu střediska 5. řádu

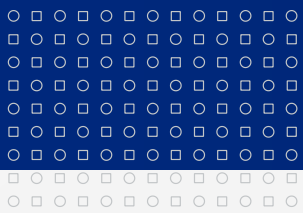

Zdroj: Klapka a Tonev 2008

VÝZNAMNÉ PROUDY PRACOVNÍ DOJÍŽĎKY Z OBCÍ - 2001

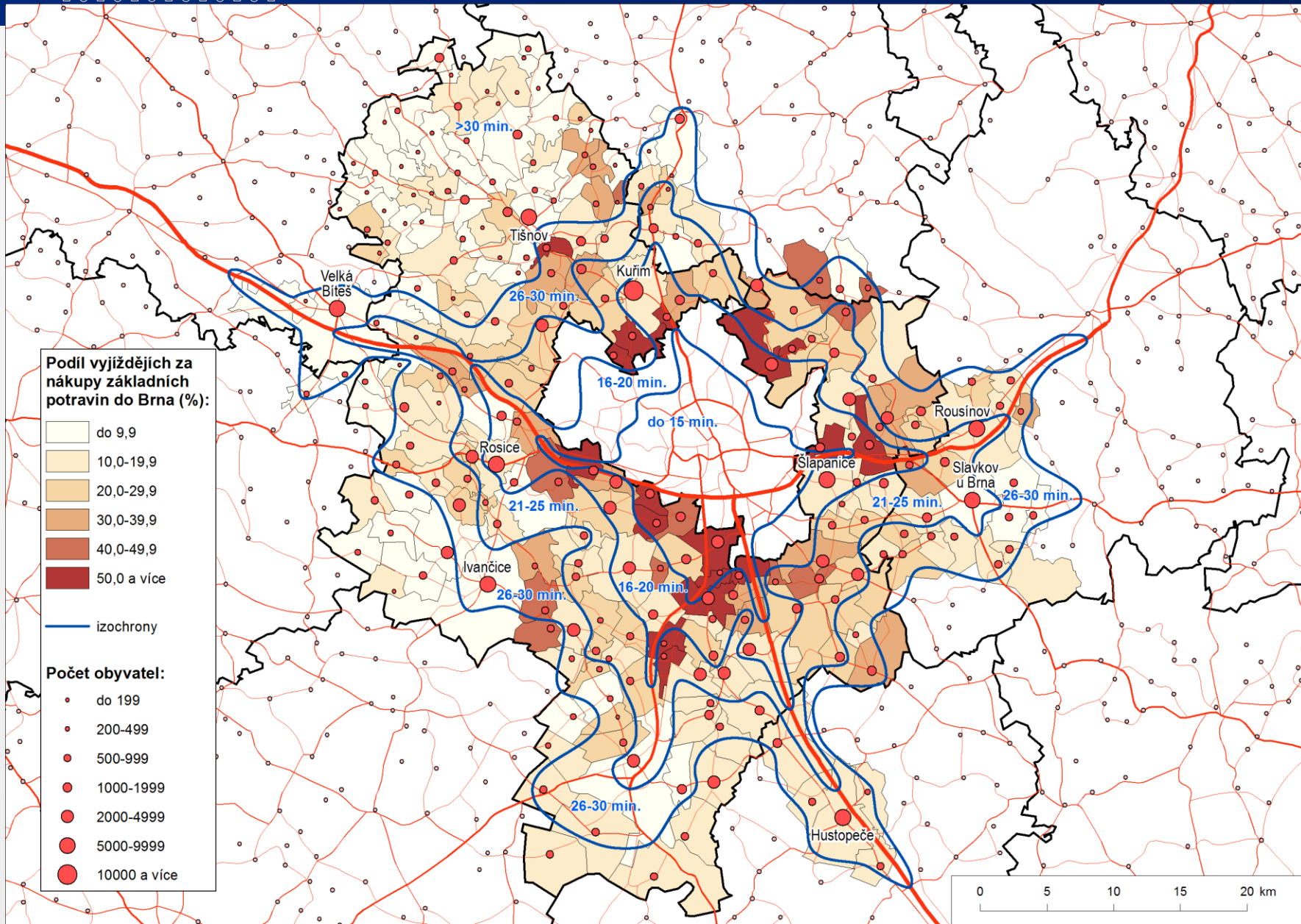

Zdroj: Mulíček a Sýkora (eds.) 2011

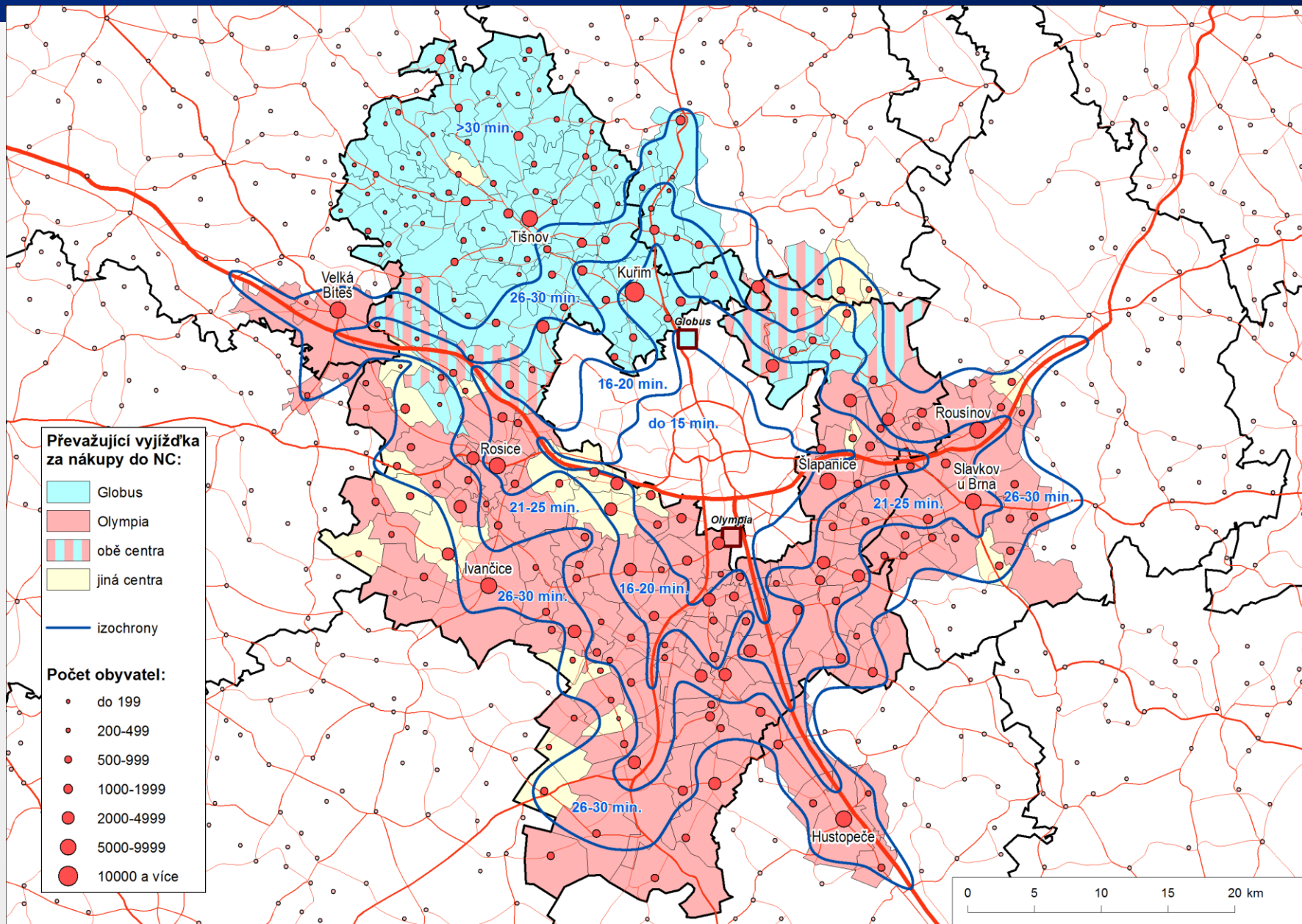

Vnitřní struktura regionů

Vnitřní struktura regionů - homogenní regiony

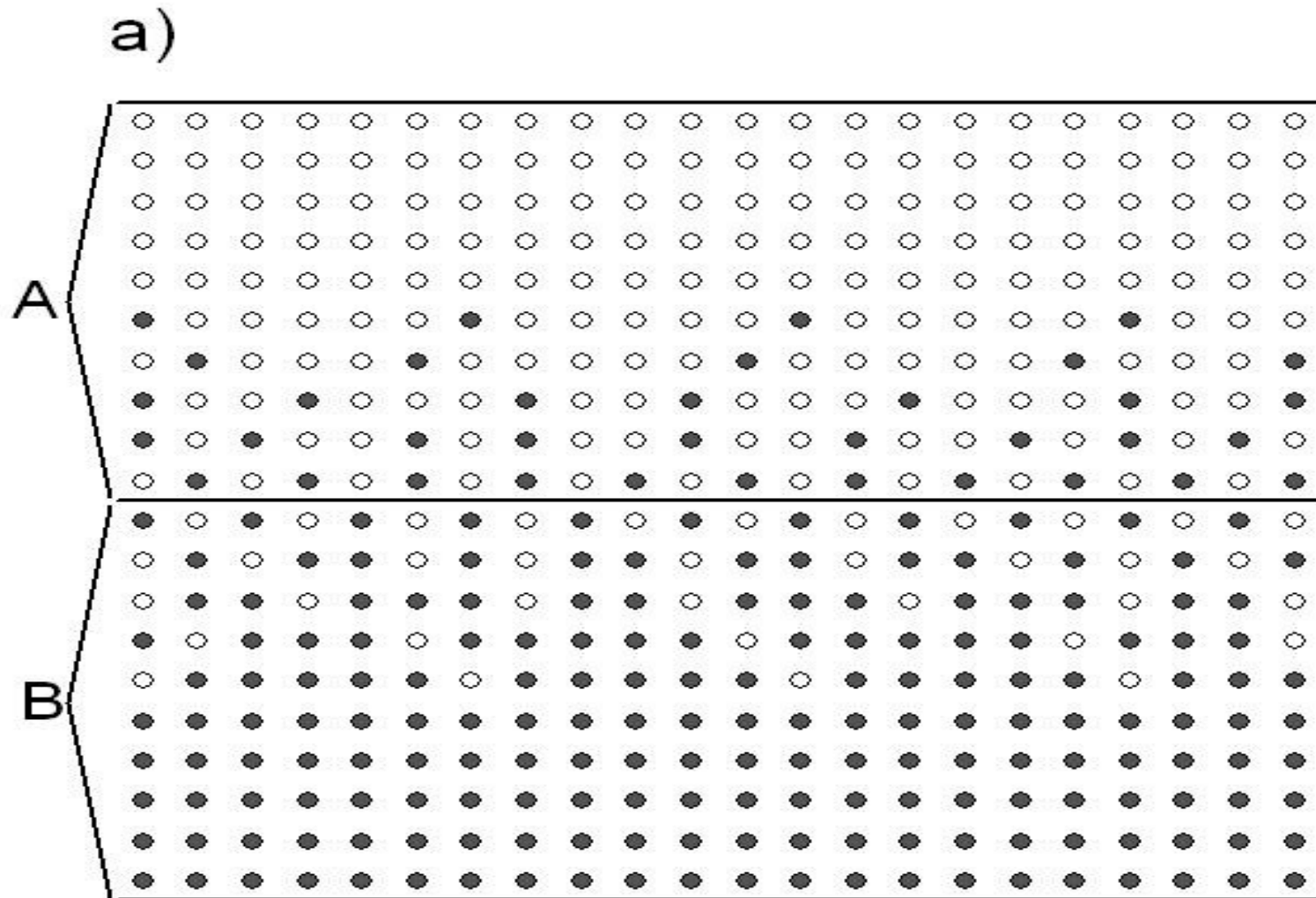
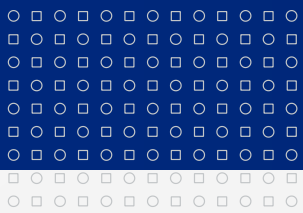
- ⇒ u homogenních regionů - vzhledem ke kritériu, resp. způsobu jejich vyčlenění - vnitřní diferenciaci prakticky zanedbatelná (?)

- ⇒ opět relativní, protože:
  - ⇒ - kvazi homogenní regiony
  - ⇒ a jejich homogenita (obvykle) klesá:
    - ⇒ - se vzrůstající hierarchickou úrovní
    - ⇒ - se vrůstajícím počtem kritérií, na jejichž základě byl region vymezen

Vnitřní struktura regionů - homogenní regiony

- ☒ v tomto případě (více kritérií) je možné jistou vnitřní strukturu pozorovat:
  - ☒ - jádrová oblast - platnost všech regionalizačních kritérií
  - ☒ - ostatní oblasti regionu - platí zde pouze některá regionalizační kritéria
- ☒ u homogenních regionů - vnitřní struktura nás až tak nezajímá
- ☒ zajímají nás zejména jejich hranice - linie oddělující jednotlivé regiony

Vnitřní struktura regionů - homogenní regiony

- hranice, resp. hraniční linie regionů:
- ostré hranice - např. administrativní regiony
- rozvolněné (hraniční zóny) - zejména u FG (přírodních) regionů

- příklad - homogenní region vyčleněný na základě kritéria A pozvolna přechází ve homogenní region vyčleněný na základě kritéria B
- hraniční linie je vedena na základě převažujícího výskytu jednoho z kritérií - obr.

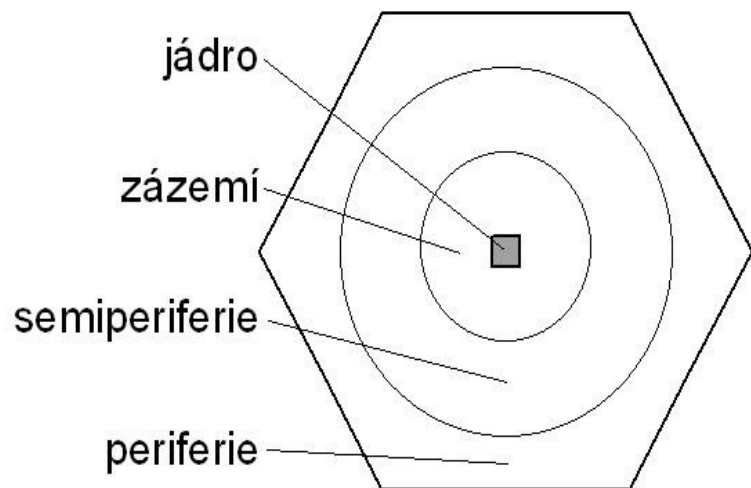
Vnitřní struktura regionů - nodální regiony

- ⇒ vnitřní struktura mnohem výraznější (významnější) než u homogenních regionů
- ⇒ NR - jsou vnitřně heterogenní - jádro a zázemí („hrubá struktura“)
- ⇒ na základě intenzity vztahů mezi jádrem a zázemím - vnitřní struktura (podrobnější):
  - ⇒ - jádro regionu (nodus)
  - ⇒ - zázemí jádra
  - ⇒ - semiperiferní oblasti
  - ⇒ - periferní oblasti

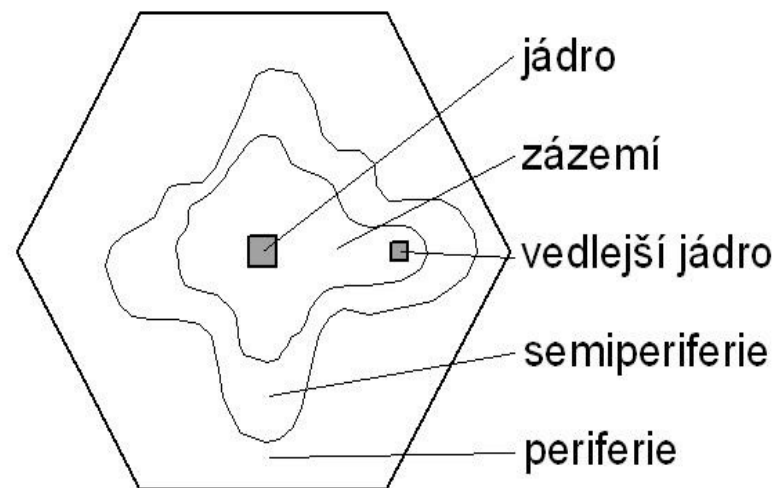
Vnitřní struktura regionů - nodální regiony

- jádro regionu - středisko prostorové organizace regionu, sbíhají se v něm různé prostorové vazby, většinou má městský charakter
- zázemí - obklopuje jádro, je s ním spojeno nejtěsnějšími, nejsilnějšími vazbami
- semiperiferní a periferní oblasti - intenzita vazeb na jádro výrazně klesá
- pokles je často funkcí vzdálenosti - neplatí to ale úplně - modelový („ideální“) příklad (izotropický prostor)
- realita je složitější, může se vyskytnout vedlejší jádro
- obr.

ideální případ

modifikovaný případ

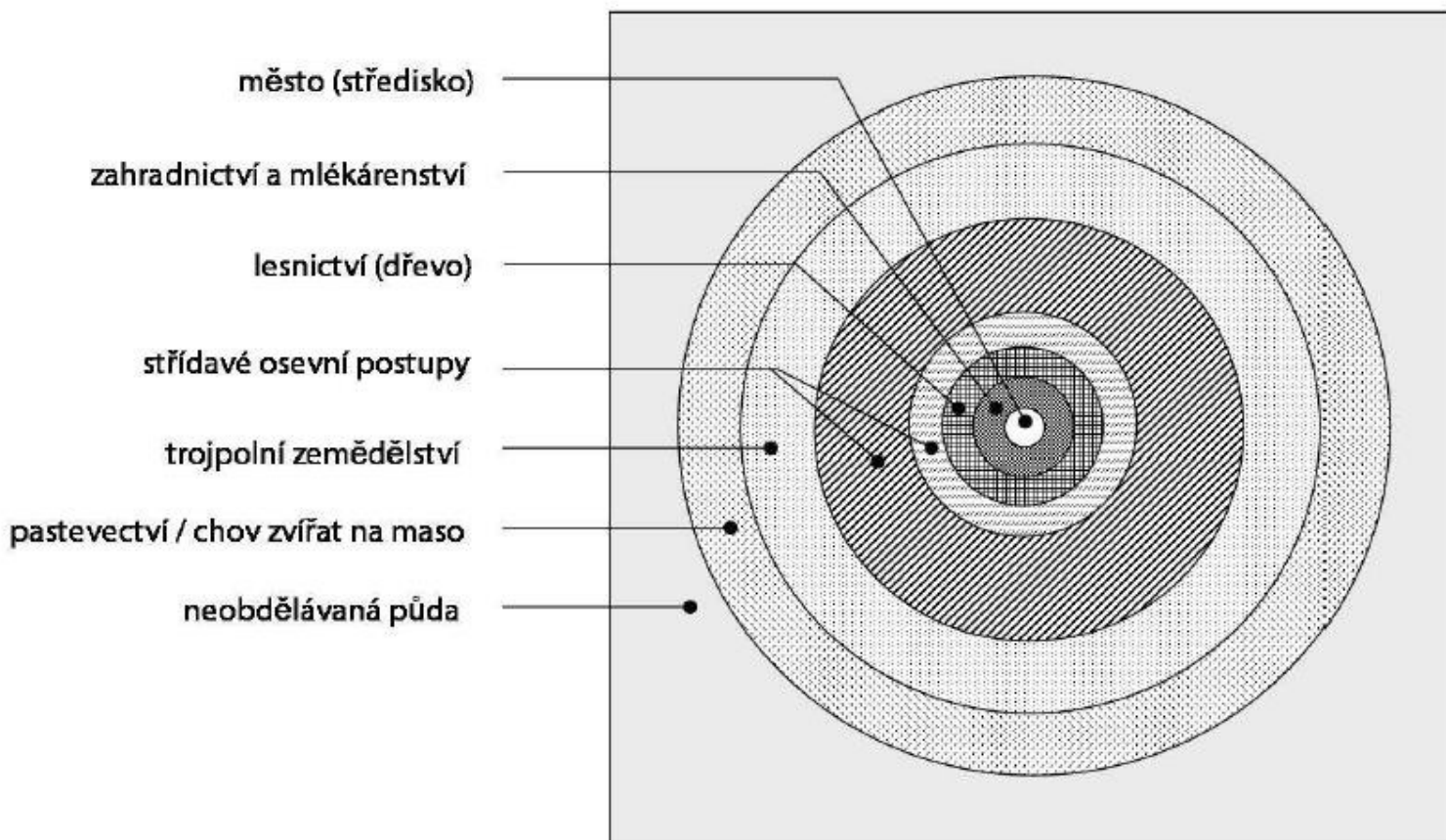

Zdroj: Klapka a Tonev 2008

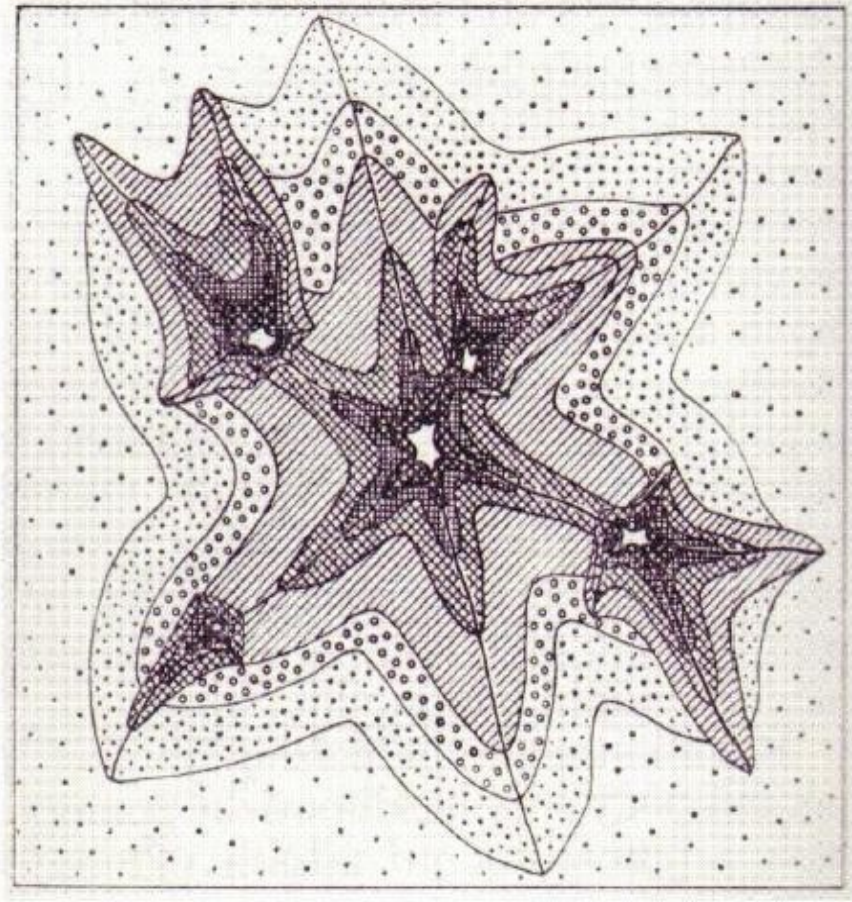
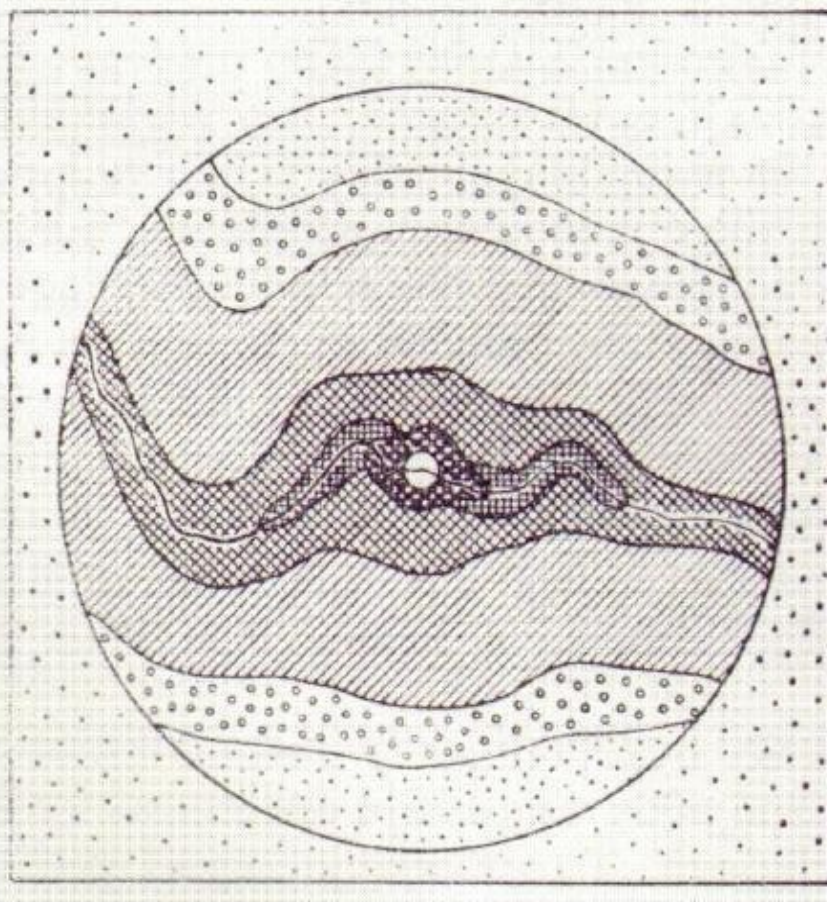
Vnitřní struktura regionů - nodální regiony

- nejstarší příklad vnitřní struktury nodálního (?) regionu
- 1826 - von Thünen - zemědělská produkce
- obr.

Základní von Thüenenův model lokalizace zemědělských aktivit

Zdroj: Krejčí et al. 2010

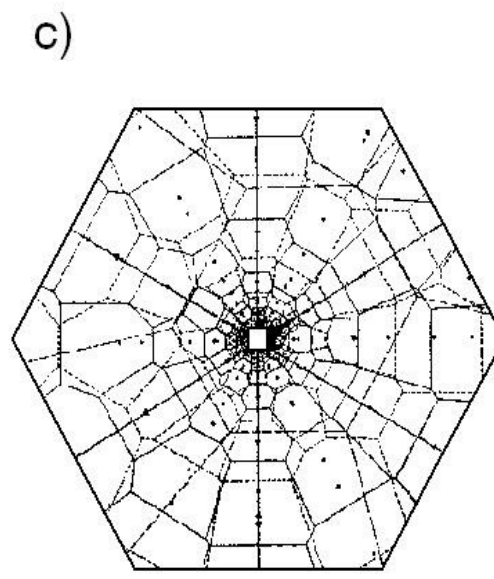
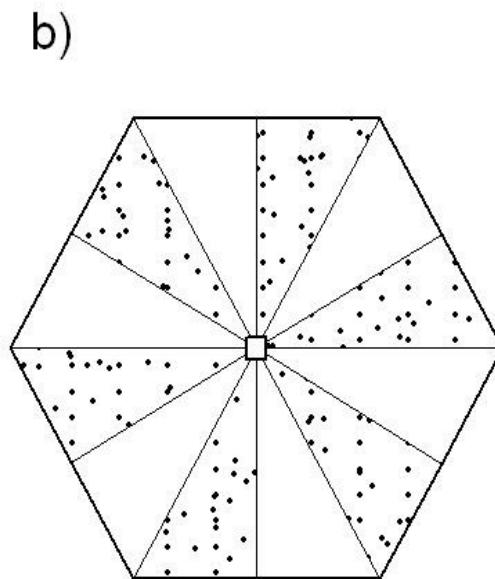
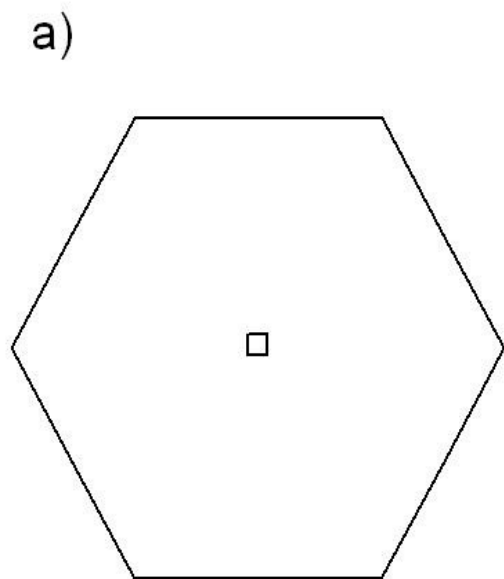
Modifikace von Thiüenova modelu splavným vodním tokem (vlevo) a polycentrická modifikace s využitím dopravní sítě (vpravo)

Zdroj: Krejčí et al. 2010

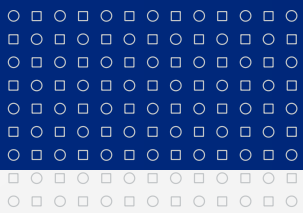

Vnitřní struktura regionů - nodální regiony

- názory na vnitřní strukturu regionu se v průběhu času měnili
- např.
- - Christaller (1933) identifikoval jádro regionu a jeho zázemí
- - Lösch (1940) rozdělil zázemí do výsečí, ve kterých se koncentrovala sídla, lidské aktivity (např. podél komunikací)
- - Isard (1956) dále rozčlenil výseče do segmentů
- postupné “přibližování“ realitě
- obr.

Zdroj: Klapka a Tonev 2008

Regionální taxonomie

Regionální taxonomie

- Mičian (2007) - tři způsoby vědeckého uspořádání informací:
  - - periodizace - uspořádání v čase
  - - klasifikace - uspořádání mimo prostor a čas
  - - regionální taxonomie - uspořádání v prostoru
  -
- v geografii využíváme všechny způsoby
- regionální taxonomie - zvláštní postavení, zohledňuje prostorový aspekt

Regionální taxonomie - klasifikace

- RT - metoda sloužící k diferenciaci nehomogenního prostoru (a) k vymezení regionů !
- RT - je speciálním případem klasifikace (prostorový aspekt) !

Regionální taxonomie - klasifikace

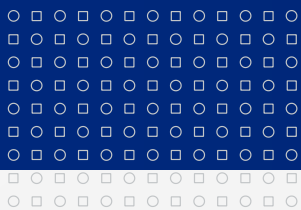
- ☞ klasifikace - proces (výsledek) rozkladu množiny objektů do vzájemně se vylučujících kategorií (tříd) na základě předem stanoveného kritéria (kritérií)
- ☞ klasifikaci můžeme provést dvěma základními postupy:
  - ☞ - rozklad množiny na množiny menší
  - ☞ - slučování základních (individuálních) jednotek do větších množin

Regionální taxonomie - klasifikace

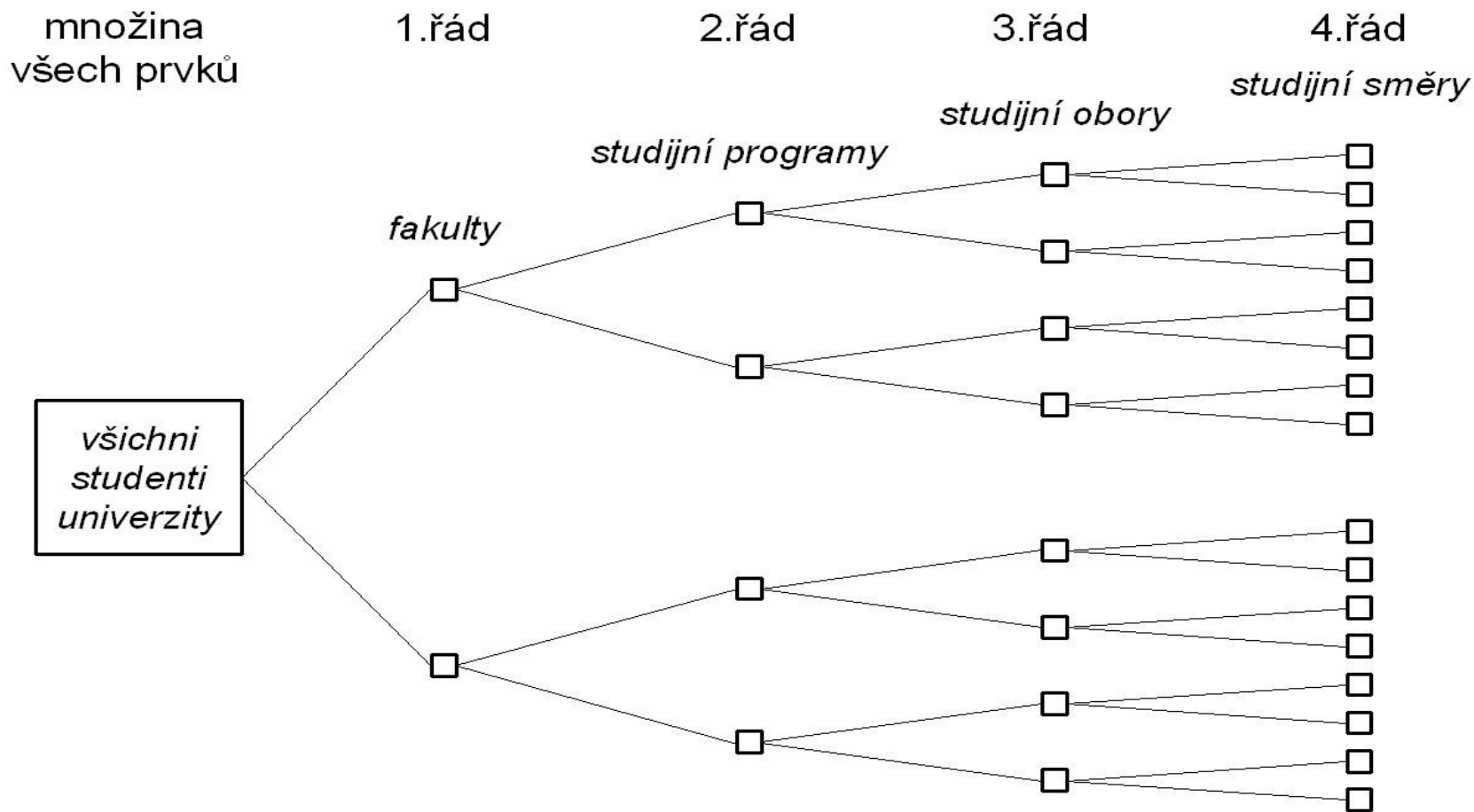
- první případ - rozklad množiny na množiny menší -
- klasifikační kategorie jsou předem definované
- deduktivní postup - „od shora dolů“

- druhý případ - slučování základních (individuálních) jednotek do větších množin
- na začátku - počet kategorií = počet individuálních jednotek (objektů, pozorování)
- ty se slučují do vyšších kategorií (hledáme nejlepší soubor, počet kategorií)
- induktivní postup - „ze zdola nahoru“

Regionální taxonomie - klasifikace

- v obou případech - výsledkem je hierarchie kategorií (tříd)
- kategorie jsou vnitřně homogenní a mezi sebou heterogenní
- obr. - klasifikační diagram

Klasifikační diagram

Regionální taxonomie jako speciální organizační metoda

- cíl regionální taxonomie - oddělit prostorové jednotky, které splňují určité kritérium (kritéria) od prostorových jednotek, které toto kritérium (kritéria) nesplňují

- RT - lze chápat jako:
  - - proceduru vymezení regionů
  - - stav - výsledek dané procedury (mapa regionů)

Regionální taxonomie jako procedura

- RT jako procedura - 2 základní části:
  - - regionalizace (individuální regionalizace)
  - - regionální typologie (typologická regionalizace)
- obě spolu úzce souvisí
- ze striktně metodologického hlediska - reg. typologie navazuje na regionalizaci

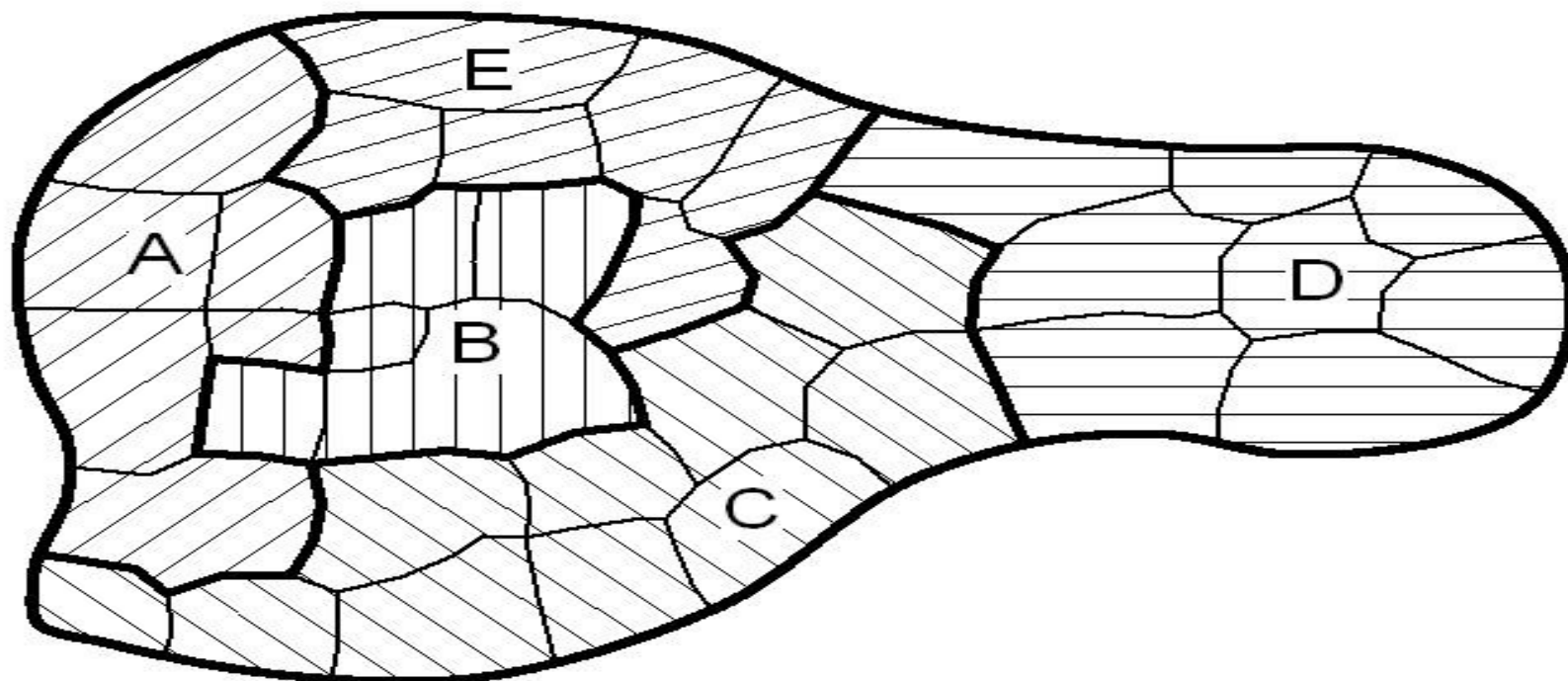
Regionalizace a regionální typologie

- regionalizace = proces vlastního vymezování regionů na zvolené hierarchické úrovni
- zaměřuje sa na odlišnosti v geografické sféře
- identifikuje individuální regiony

Regionalizace a regionální typologie

- výsledek regionalizace - tzv. individuální regionální systémy, kdy se do procedury zavádí podmínka prostorového sousedství
- prostorové jednotky vykazující stejná regionalizační kritéria spolu musí sousedit, aby mohli být spojeny v region větší
- stupeň vnitřní homogenity z toho důvodu následně většinou klesá

— hranice prostorových jednotek

— hranice individuálního regionu

 hodnota regionalizačních kritérií
A, B, C, D, E (K_A , K_B , K_C , K_D , K_E)

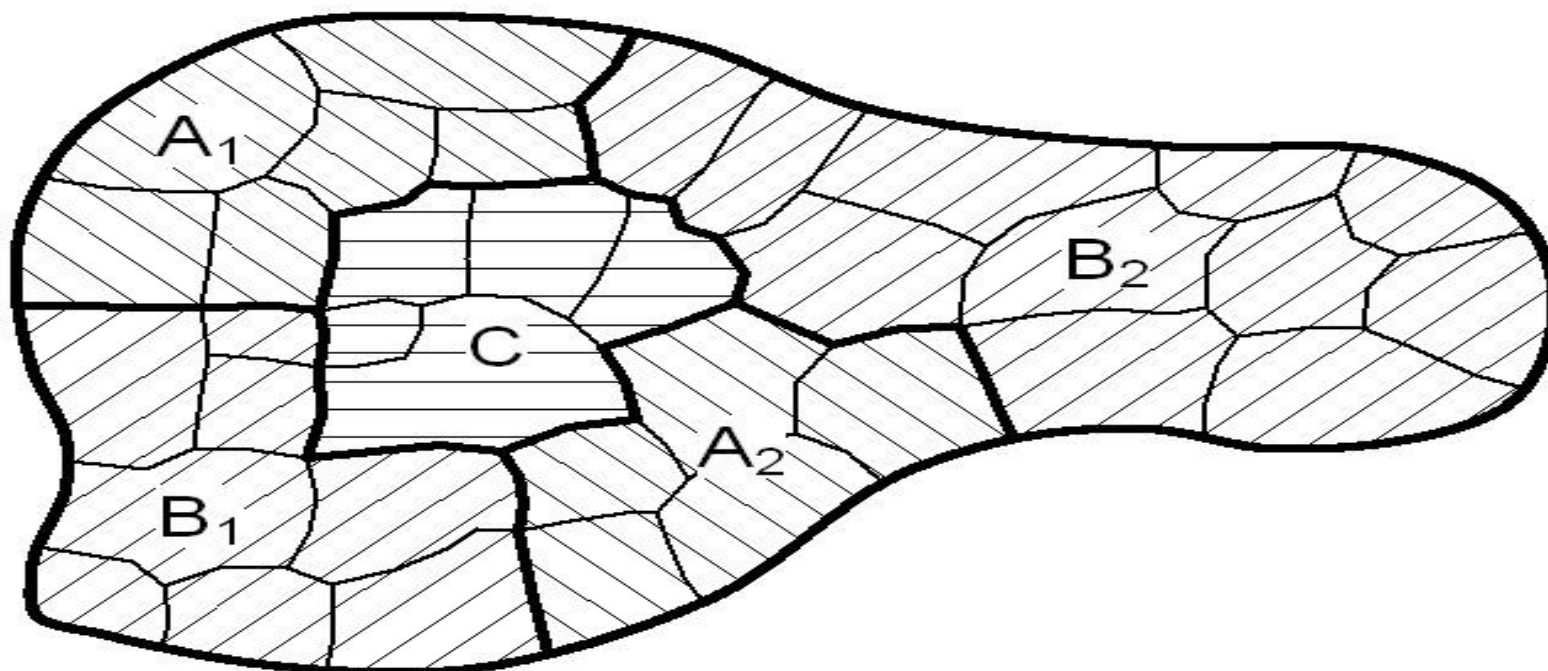
A, B, C, D, E prostorové třídy

Regionalizace a regionální typologie

- regionální typologie - zaměřuje se na opakující se charakteristiky v geografické sféře
- je procesem seskupování prostorových jednotek do kategorií (tříd) na základě zvolených kritérií
- identifikuje typologické regiony

Regionalizace a regionální typologie

- výsledkem - tzv. typologické regionální systémy
- prostorové jednotky, které jsou podle zvolených regionalizačních kritérií stejné spolu nemusí sousedit
- homogenita výsledných kategorií (tříd) je většinou vyšší než u výsledků regionalizace (?)

— hranice prostorových jednotek

— hranice typologických regionů

 hodnota regionalizačních kritérií A, B, C (K_A, K_B, K_C)

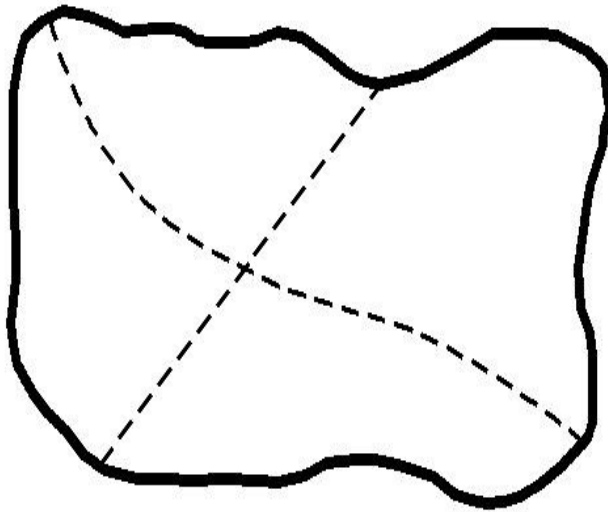
A₁, A₂, B₁, B₂, C prostorové třídy

Členění regionálních taxonomií

- další možnost členění RT - podle způsobu, postupu:
- deduktivní - postupné členění většího území na menší (teoreticky ve FG - od FG sféry po topickou úroveň, v HG od HG sféry po úroveň mikroregionální)
- induktivní - spojování menších území do většího

- ve FG - na vyšší úrovni než mezochorické - převládá deduktivní postup, na nižší úrovni induktivní - oba jsou komplementární
- v HG - nejčastěji induktivní postup

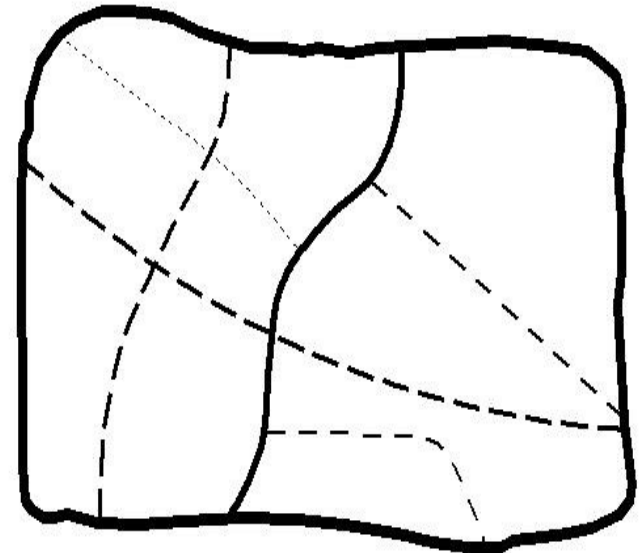
Členění regionálních taxonomií

- nehierarchická (jednostupňová) - zkoumané území se člení na regiony pouze v 1 stupni, jenom jednou
- hierarchická (vícestupňová) - regiony 1. řádu (hierarchické úrovně) se dále člení na regiony 2. řádu atd.

jednostupňová regionalizace

- hranice děleného území (tj. jednotky nultého řádu)
- hranice regionů 1. řádu

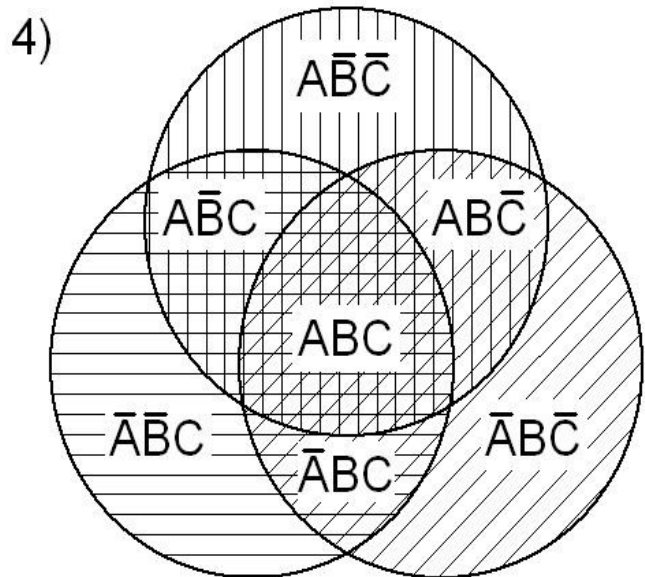
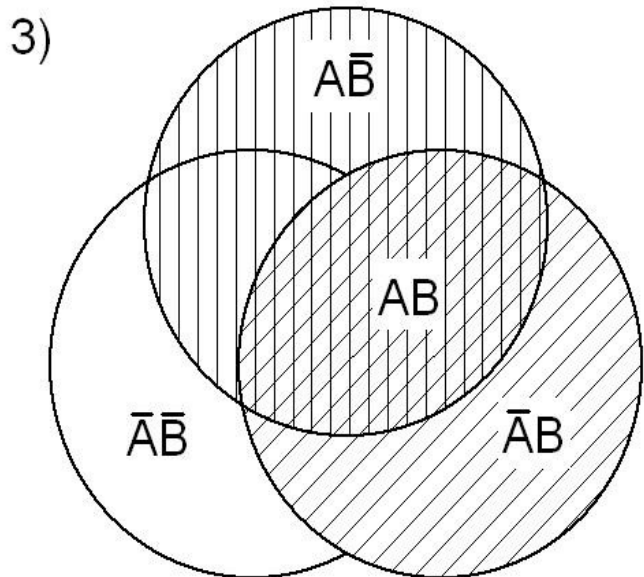
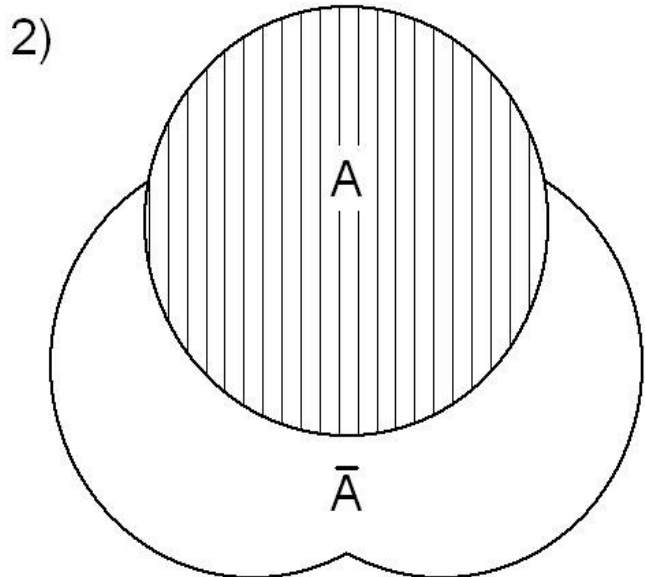
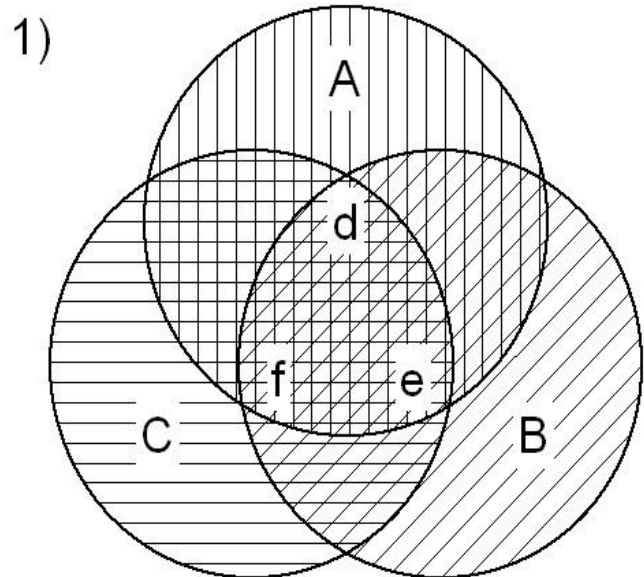
vícestupňová regionalizace

- hranice děleného území
- hranice regionů 1. řádu
- hranice regionů 2. řádu
- - - - - hranice regionů 3. řádu
- ..... hranice regionů 4. řádu

Členění regionálních taxonomií

- formální (vymezování homogenních regionů)
- funkční (vymezování nodálních regionů)

- obr. - vybraný regionalizační postup - formální hierarchická deduktivní regionalizace

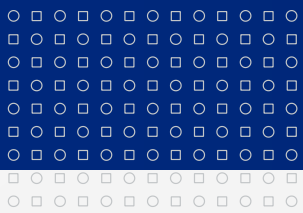

- výsledek regionální taxonomie - souvislé a pokud možno kompaktní prostorové jednotky, které se vzájemně nepřekrývají a pokrývají celé zájmové území

- vymezené regiony by měly mít následující charakteristiky:
- regionalizační kritérium by mělo být uvnitř regionu maximálně homogenní (v případě nodálních regionů by vnitroregionální integrační procesy měly být maximálně uzavřené)
- mezi jednotlivými regiony by regionalizační kritérium mělo být maximálně odlišné (v případě nodálních regionů by měly být minimalizovány meziregionální procesy)

- ☞ vymezené regiony by měly mít určitou minimální velikost, která závisí na cílech výzkumu
- ☞ vymezené regiony by měly být skladebné do vyšších hierarchických úrovní
- ☞ v případě regionalizace - všechny regiony v rámci jedné kategorie (třídy) spolu sousedí
- ☞ v případě regionální typologie - výsledkem jsou prostorově nesouvislé kategorie (třídy) - regionální typy

Regionální taxonomie - metody

Regionální taxonomie - metody

- RT - speciální případ klasifikace - zohledňuje prostorový aspekt
- metody RT - rozsáhlá, rozmanitá skupina postupů
- různí autoři - různé postupy
- různá složitost postupů, metod
- i kritika metod, nemusí být jednoznačně přijímané

- příklady...

Metoda superpozice analytických map

- soubor analytických map - každá zobrazuje vždy jen jeden jev, proces, částečnou regionalizaci
- důležité je jednotné měřítko
- mapy jsou skládány na sebe - hledá se soulad vedení hranic parciálních jevů

Metoda superpozice analytických map

- pokud se dílčí hranice shodují - mohou být hranicemi komplexního regionu

- pokud se hranice neshodují - hranice komplexního regionu může být vedena:
  - - středem dílčích hranic
  - - ztotožní se s vybranou dílčí hranicí

- nevýhoda - při větším množství regionalizačních kritérií se snižuje přehlednost

Metoda vedoucího faktoru

- jedno regionalizační kritérium (nebo jejich vybraný soubor)
- považujeme za tzv. vedoucí faktor

- toto kritérium by mělo mít:
  - - zásadní vliv na charakter regionu
  - - úzkou souvislost s výzkumnými cíli

- hierarchický postup - každá (regionalizační) úroveň by měla být založena na jiném vedoucím faktoru

- deduktivní postup - geomorfologie - pohoří/nížina (1. st.), geologická stavba (převládající hornina, 2. st.), vegetace (3. st.)...

Metoda generalizace

- ☒ patří mezi nejstarší postupy používané ve vědě (zdaleka ne pouze regionální taxonomie)
- ☒ spočívá v zavádění systému do množství individuálních fakt a odhalování spojitostí mezi individuálními jevy a procesy
- ☒ důraz je kladen na podstatné, společné, pravidelně se opakující jevy
- ☒ nepodstatné jevy se vylučují

Metoda analýzy hranic

- ☒ uplatnění při induktivních postupech
- ☒ zejména případy, kdy má zkoumané území velice komplikovanou strukturu
- ☒ aplikuje se při použití vícero regionalizačních kritérií

Metoda analýzy hranic

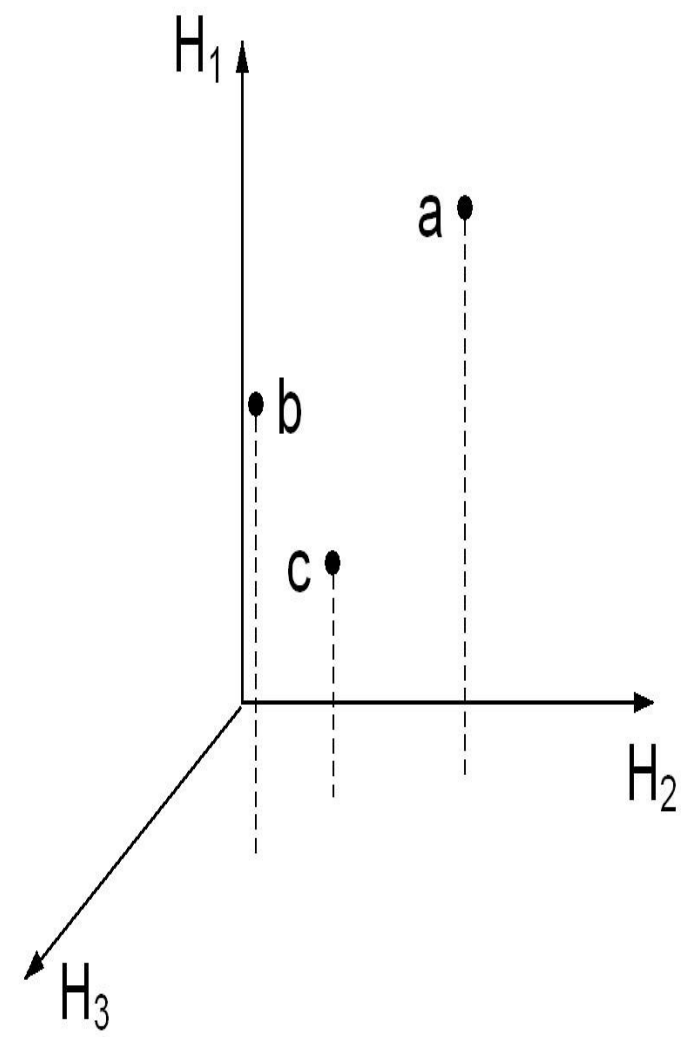
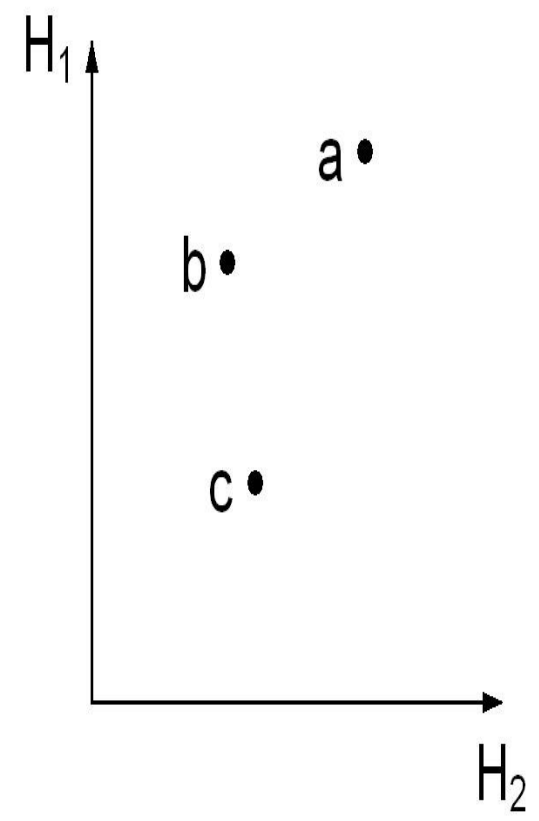
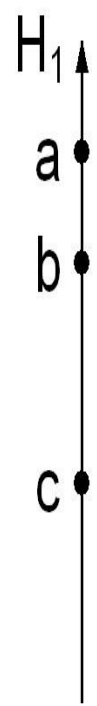
- metoda spočívá ve stanovení tzv. ostrosti hranice mezi jednotlivými prostorovými jednotkami (regiony)
- každé hranici dvou regionů - přiřadíme počet změn hodnot regionalizačních kritérií
- regiony, jejichž hranice jsou zatíženy nejmenším počtem změn, jsou následně sloučeny
- tímto způsobem můžeme pokračovat dál

Metody kvantitativní analýzy

- velká skupina postupů, metod
- základem je využití matematických a statistických operací různého stupně obtížnosti
- nejjednodušší využívají asociační a korelační koeficienty - hledají míry podobnosti mezi regionalizačními kritérii
- měření podobnosti (odlišnosti) - také metoda analýzy vzdálenosti v n-rozměrném prostoru - její mechanismus, resp. parciální výsledky využívají i další, složitější metody

Metody kvantitativní analýzy

- metoda spočívá ve výpočtu taxonomické vzdálenosti mezi všemi uvažovanými prostorovými jednotkami
- taxonomická vzdálenost se vypočítá na základě hodnot regionalizačních kritérií
- obr. - varianta s 1 až 3 kritérii

Zdroj: Klapka a Tonev 2008

Metody kvantitativní analýzy

- ⇒ n-rozměrný prostor - většinou více než 3 kritéria - není možné prostorově zobrazit - přesto ale existuje matematické řešení (takže to jde vypočítat)
- ⇒ výsledky měření vzdáleností v n-rozměrném prostoru - mohou být využity v rámci postupů metod vícerozměrné analýzy
- ⇒ faktorová analýza, analýza hlavních komponent, shluková analýza, diskriminační analýza a další

Použitá a doporučená literatura

- ▣ prakticky jakýkoliv (odborný) geografický časopis, sborník, monografie
- ▣ Wokoun, R. (1984): *Základy regionální geografie*. Brno, UJEP
- ▣ Mečiar, J. (2006): *Obecná regionální geografie*. Brno, MU
- ▣ Bašovský, O., Lauko, V. (1990): *Úvod do regionálnej geografie*. Bratislava, SPN.
- ▣ Toušek, Kunc, Vystoupil (2008): *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 411 s.
- ▣ CLAVAL, P. (1998): *Introduction to regional geography*. Oxford : Blackwell.

Použitá a doporučená literatura

- HARTSHORNE, R. (1939): *The nature of geography: a critical survey of current thought in the light of the past*. Association of American Geographers, Lancaster.
- VIDAL DE LA BLACHE, P. (1903): *Tableau de la géographie de la France*. Paris : Hachette.
- Wokoun, Malinovský, Damborský, Blažek (2008): *Regionální rozvoj (Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Linde Praha.

Použitá a doporučená literatura

- ▣ Lauko, V., Kasala, K., 2009, Teória a metodológia regionálnej geografie. Kartprint, Bratislava, 95 s.
- ▣ Matlovič, R., 2007, Hybridná idiograficko-nomotetická povaha geografie a koncept miesta s dôrazom na humánnu geografiu. *Geografický časopis*, 59, 1, 2007, 3-23.
- ▣ Matlovič, R., 2009, K problematike novej systemizácie regionálnogeografických poznatkov. *Acta Geographica Universitatis Comenianae*, 53, 2009, 11-18.

Použitá a doporučená literatura

- Bašovský, O. (1979): Diferenciácia a integrácia v geografii a regionálna geografia. AFRNUC, Geographica, 17, 171-185.
- Bezák, A. (1993): Problémy a metódy regionálnej taxonómie. Geographia Slovaca 3, GÚ SAV, Bratislava, 93 s.
- Bičík, I. (2000): Regionální geografie stále na rozcestí. Miscellanea geographica Universitatis Bohemiae occidentalis, 7, Plzeň, 15-23.
- Butzer, K., W. (1989): Hartshorne, Hettner and The Nature of Geography. In: Reflections on Richard Hartshornes The Nature of Geography. Ed. Entrikin, J. N., Brunn, S. D., AAAG, Washington, 35 - 52.

Použitá a doporučená literatura

- Claval, P. (1987): The region as a geographical, economic and cultural concept. *International Social Science Journal*, 112, 159-172.
- De Blij, H., Muller, P. O. (1988): *Geography: regions and concepts*. John Wiley and Sons, NY.
- Demek, J. (1984): *Teoretická geografie*. SPN, Praha.
- Gardavský, V., Hampl, M. (1982): *Základy teoretické geografie*. SPN Praha, 84 s
- Johnston, R. J., Hauer, J., Hoekveld, G. A. (1990): *Regional geography: current developments and future prospects*. London.

Použitá a doporučená literatura

- ▣ Kasala, K. (1996): Regions as spatial systems and regional development. AFRNUC Geographica, 38, 91-107.
- ▣ Kasala, K. (1998): Argumenty pre regionálnu geografiu. AFRNUC, Geographica 40, 69-76.
- ▣ HYNEK, A. (1983): Když geografie, proč ne i regionální. Sborník ČSGS, 93, 2.
- ▣ LAUKO, V. (1982): Podstata regionálnej geografie a jej postavenie v systéme geografických vied. Geografický časopis 34, 265-276.
- ▣ MASSEY, D. (1979): In what sense a regional problem? Regional Studies, 13, 233-243.

Použitá a doporučená literatura

- MASSEY, D. (1993): Questions of locality. *Geography*, 78, 2, 142-149.
- MIČIAN, Ľ. (1996): Position of regional geography within the system of geographical sciences. *AFRNUC, Geographica*, 38, 29-41.
- MIČIAN, Ľ. (2000): Vhodným systémom geografických vied k pokroku v regionálnej geografii, *Miscellanea geographica Universitatis Bohemiae occidentalis*, No 7, ZČU v Plzni, Plzeň, s. 35 - 40
- PAASI, A. (1986): The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia*, 164, 1, 105-146.

Použitá a doporučená literatura

- ☒ PAULOV, J. (1996): Situation in regional geography: some open questions. Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica, 38, 9-16.
- ☒ PAULOV, J. (1996a): The situation of regional geography: some open questions. Acta FRNUC, Geographica, No 38, Bratislava, 9-16.
- ☒ PUDUP, M. B. (1987): Arguments within regional geography. Progress in Human Geography, 12, 3, 369-390.
- ☒ THRIFT, N. (1990b): For a new regional geography 1. Progress in Human Geography 14, 2, 272-279.

Použitá a doporučená literatura

- TOLMÁČI, L., ZUBRICZKÝ, G. (1996): Regionálna geografia a geografia regiónov. Geografia 2, Bratislava : Geoservis. s. 64-65.
- VALLAUX, C. (1929): Les sciences géographiques. Paris.
- a mnoho ďalších

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

